

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL
CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARI İLE PROFESYONEL
DEĞERLERİ VE HEMŞİRELİK MESLEĞİNİ
ALGILAMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ**

Sema SULTAN ÜNELLİ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

EYLÜL 2020

**HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ
TUTUMLARI İLE PROFESYONEL DEĞERLERİ VE HEMŞİRELİK
MESLEĞİNİ ALGILAMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
BELİRLENMESİ**

Sema Sultan ÜNELLİ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

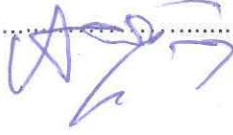
EYLÜL 2020

Sema SULTAN ÜNELLİ tarafından hazırlanan “HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARI İLE PROFESYONEL DEĞERLERİ VE HEMŞİRELİK MESLEĞİNİ ALGILAMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Hemşirelik Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Şengül YAMAN SÖZBİR

Hemşirelik Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 31/08/2020

Jüri üyeleri tarafından YÜKSEK LİSANS tezi olarak uygun görülmüş olan bu tez Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

.....
Prof. Dr. Yasemin DÜNDAR
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdür

Sema SULTAN ÜNELLİ tarafından hazırlanan “HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARI İLE PROFESYONEL DEĞERLERİ VE HEMŞİRELİK MESLEĞİNİ ALGILAMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Hemşirelik Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Ayten ŞENTÜRK ERENEL

Hemşirelik Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

.....

Tez Savunma Tarihi: 31/08/ 2020

Jüri üyeleri tarafından YÜKSEK LİSANS tezi olarak uygun görülmüş olan bu tez Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

.....

Prof. Dr. Yasemin DÜNDAR

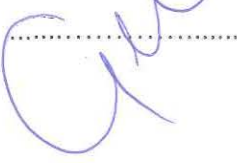
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdür

Sema SULTAN ÜNELLİ tarafından hazırlanan “HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARI İLE PROFESYONEL DEĞERLERİ VE HEMŞİRELİK MESLEĞİNİ ALGILAMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Hemşirelik Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Üye: Doktor Öğretim Üyesi Rabiye ERENOĞLU

Hemşirelik Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 31/08/2020

Jüri üyeleri tarafından YÜKSEK LİSANS tezi olarak uygun görülmüş olan bu tez Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

.....
Prof. Dr. Yasemin DÜNDAR
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirmeler ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Sema Sultan ÜNELLİ

01/09/2020

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARI
İLE PROFESYONEL DEĞERLERİ VE HEMŞİRELİK MESLEĞİ ALGILAMALARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Sema Sultan ÜNELLİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eylül 2020

ÖZET

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile mesleklerinin profesyonel değerleri ve mesleklerini algılamaları arasındaki ilişkinin ortaya konması amacıyla yapılmıştır. Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tiptedir. Araştırmanın evrenini, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde eğitim alan (tüm sınıflar) toplam 983 öğrenci olup örnekleme 276 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği, Revize Edilmiş-Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmaya öğrencilerin seçiminde sınıf listesi ve rasgele sayılar tablosu kullanılmış, veri toplama formları kapalı zarf usulü ile dağıtılmış ve toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; Mann whitney u testi, Kruskal Wallis analizi, Dunn çoklu karşılaştırma testleri Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Çalışmada yer alan öğrencilerin yaş ortalaması $20,85 \pm 1,66$ 'dır. Öğrencilerin %84,8'i kadın ve %75,4'ü düz lise mezunudur. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $165,02 \pm 19,08$, Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $108,27 \pm 16,99$ ve Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $92,69 \pm 9,93$ 'tür. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Ölçeği puan ortalamaları ile Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği puan ortalamaları arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir korelasyon ve Toplumsal Cinsiyet Ölçeği puan ortalamaları ile Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği puan ortalamaları arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde bir korelasyon bulunmaktadır. Çalışma sonucunda; öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolleri tutumuna, yüksek mesleki değerlere ve olumlu meslek algısına sahip oldukları; eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısının hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerlerini ve mesleki algılarını olumlu yönde arttırdığı saptanmıştır.

Bilim Kodu : 1032.1

Anahtar Kelimeler : Hemşirelik, Meslek Algısı, Öğrenci Hemşire, Profesyonel Değerler, Toplumsal Cinsiyet Roller, Tutum

Sayfa Adedi : 60

Danışman : Doç. Dr. Şengül YAMAN SÖZBİR

DETERMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE GENDER ROLE
ATTITUDES AND PROFESSIONAL VALUES AND PERCEPTION OF NURSING
OCCUPATION OF NURSING STUDENTS

(M.Sc. Thesis)

Sema Sultan ÜNELLİ

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF HEALTH SCIENCES

September 2020

ABSTRACT

This study was conducted to reveal the relationship between nursing students' attitudes towards gender roles attitudes and their professional values and perceptions of their profession. The research is adescriptive and relationship seeking type. The universe of the study consisted of 983 students (all classes) and it's sample consisted of 276 students studying in Gazi University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing. Research data were collected through the Descriptive Information Form, Gender Roles Attitude Scale, Revised-Nurses' Professional Values Scale and Nursing Profession Perception Scale. Class list and table of random numbers were used in the selection of students for the study. Data collection forms were distributed and collected in a closed envelope method. In evaluating the data; Mann Whitney u test, Kruskal Wallis analysis, Dunn's multiple comparison tests Spearman correlation coefficient were used. The mean age of the students in the study is 20.85 ± 1.66 . 84.8% of the students are female and 75.4% are straight high school graduates. The mean score obtained by the students from the Gender Roles Attitude Scale is 165.02 ± 19.08 , the average score they got from the Nurses' Professional Values Scale is 108.27 ± 16.99 , and the average score they get from the Nursing Profession Scale is 92.69 ± 9.93 . There is a moderate positive correlation between the students 'Gender Scale mean scores and the Nurses' Professional Values Scale mean scores, and a weak positive correlation between the Gender Scale mean scores and the Nursing Profession Perception Scale. In the results of study; that students have egalitarian gender roles attitudes, high professional values and positive professional perception; It was determined that egalitarian gender perception positively increased the professional values and professional perceptions of nursing students.

Science Code : 1032.1

Keywords : Nursing, Job Perception, Student Nurse, Professional Values, Gender Roles, Attitude

Number of Pages : 60

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Şengül YAMAN SÖZBİR

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde, değerli bilgilerini ve emeğini paylaşan, saygı değer danışman hocam; Doç.Dr.Şengül YAMAN SÖZBİR'e çalışmam esnasında göstermiş olduğu sabır, anlayış ve desteğinden dolayı sevgili eşim Halil İbrahim ÜNELLİ'ye, çalışmam esnasında daima yanımda olan annem NEZAKET AYAR'a, babam İBRAHİM DURMUŞ'a, motivasyon desteği için kardeşim Zehra BAŞKAN'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	x
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	9
2.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramı	9
2.1.1. Toplumsal cinsiyet rolleri	9
2.1.2. Toplumsal cinsiyet rolleri ve meslekler.....	10
2.1.3. Hemşirelik mesleğinde toplumsal cinsiyet rolleri	12
2.2. Hemşirelikte Profesyonellik.....	12
2.2.1. Türkiye’de hemşirelikte profesyonelleşme süreci	13
2.2.2. Profesyonel değerler ve kültürün etkisi	14
2.2.3. Bireysel değerler.....	14
2.2.4. Hemşirelik mesleğindeki öne çıkan profesyonel değerler.....	14
2.2.5. Profesyonel değerleri etkileyen etmenler	15
2.3. Hemşirelik Mesleğinin Algılanması	16
3. YÖNTEM.....	19
3.1. Araştırmanın Şekli	19
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri.....	19
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	20
3.4. Verilerin Toplanması	20

	Sayfa
3.4.1. Veri toplama araçları	20
3.4.2. Uygulama.....	23
3.4.3. Araştırmanın etik boyutu	23
3.4.4. Verilerin değerlendirilmesi	23
4. BULGULAR	25
4.1. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri	25
4.2. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeğinden Aldıkları Puanlar.....	25
4.3. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Korelasyonlar	26
5. TARTIŞMA	29
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	33
KAYNAKLAR	35
EKLER.....	45
EK-1. Etik Komisyon Onay Formu	46
EK-2. Veri Toplama Formu.....	49
EK-3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	50
EK-4. Revize Edilen Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği.....	52
EK-5. Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği.....	53
EK-6. Katılımcılar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	55
EK-7. İzin Belgesi.....	56
ÖZGEÇMİŞ	60

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.1. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri	25
Çizelge 4.2. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği, hemşirelerin mesleki değerleri ölçeği ve hemşirelik mesleğini algılama ölçeğinden aldıkları puanların dağılımı	26
Çizelge 4.3. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği, hemşirelerin mesleki değerleri ölçeği ve hemşirelik mesleğini algılama ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlar	27

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklamalar

~

Yaklaşık Sembolü

Kısaltmalar

Açıklamalar

AKTS

Avrupa Kredi Transfer Sistemi

HMDÖ-R

Revize Edilmiş Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği

SPSS

Statistical Package for the Social Sciences

1. GİRİŞ

Problemin tanımı ve önemi

Cinsiyet terim anlamıyla kişinin genetik, fizyolojik ve biyolojik özelliklerinin kadın ya da erkek olarak tanımlanmasıdır. Cinsiyet doğa tarafından belirlenirken, toplumların kültürel yapısı toplumsal cinsiyeti belirlemektedir [1]. Toplumsal cinsiyet, toplumun kadın ve erkekleri nasıl gördüğü ve algıladığı, kadın ve erkeğe hangi davranışların daha uygun olduğu ile ilgili bir kavramdır [2].

Bu kapsamda bazı meslekler kadın, bazı meslekler ise erkekler için uygun görülmektedir. Meslekler cinsiyetçi kalıplara sokulduğunda kadınlar cinsiyetlerinin gerektirdiği mesleklere yönelmekte ve meslek kimliği ile cinsiyet kimliği birbirine karışmaya başlamaktadır. Bu kapsamda mesleklere atanan cinsiyetler öğrenilmekte ve nesilden nesile aktarılmaktadır [4]. Örneğin öğretmenlik, hemşirelik, sekreterlik gibi meslekler kadınların doğasına uygun meslekler olarak algılanma eğiliminde iken doktorluk, mühendislik, polislik gibi meslekler erkeklere uygun görülmektedir [3]. Cinsiyete göre mesleklerin oluşmasında kadın ve erkek çalışanlara belli özellikler atfedilmektedir. Örneğin fiziksel açıdan kolay/zor, sabır ve incelik gerektiren/hızlı yapılabilen, beceri gerektiren/tecrübe gerektiren gibi özelliklerine göre kadın ve erkeğin yapabileceği işler belirlenmektedir [4]. Hemşirelik ise, annelik rolü ve kadının doğasıyla uyumlu özellikler gerektiren ve kadının geleneksel rollerini aksatmadan sürdürebildiği bir meslek olarak görülmekte ve daha çok kadınlara yakıştırılmaktadır [5].

Bu doğrultuda Türkiye’de üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının araştırıldığı çalışmalarda kadın öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha fazla eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip oldukları belirlenmiştir [6].

Geçmişten günümüze süregelen toplumsal cinsiyet rollerine göre, ev içerisinde yaşayan aile bireylerinin “bakım”ı kadının işidir. Bakılacak olan kişiler, çocuklar, eşler, evdeki yaşlı ve hastalardır. Bu nedenle genel olarak tüm dünyada “bakım hizmeti” ve “bakım rolü” kadınlara atfedilmiş ve bu bakım rolü mesleklerin şekillenmesine de yansımıştır. Evdeki hastalara kadın bakım verirken, sağlık kurumlarındaki hastalara bir diğer kadın olan “hemşire” bakım vermiştir [4]. Hemşirelik tarihine bakıldığında, hemşireliğin temelde

anne şefkatiyle koruma ve bakım verme davranışlarını, beraberinde vicdani duygularla ihtiyacı olana (düşkün, hasta, çaresiz) fiziksel bakım, besleme ve iyileştirme eylemlerinin olduğu görülmektedir [7]. Tüm bu gelişmeler göz önüne alındığında hemşirelik mesleğinin temelinin ev içinde atıldığı varsayılmaktadır. Genel olarak verilen bakım daha çok fiziksel bir bakımdır ve bireyin konforunu sağlamaya yöneliktir. Bu kapsamda geleneksel hemşirelik rolleri arasında en çok; besleme, fiziksel bakım, yardım etme ve konforu sağlama/sürdürme yer almaktadır [8].

Bakım vermenin kadın işi olarak nitelenmesi, cinsiyete atfedilen roller ile meslek arasındaki ilişkiyi ve hemşireliğin kadın cinsiyetine atfedilişini göstermektedir [7]. İnsanoğlunun var oluşu ile başlayan hemşirelik mesleği, dünya üzerinde kadınların baskın olduğu mesleklerden biri haline gelmiş, kadınların doğasında olduğu varsayılan “özveri/fedakarlık” özellikleri nedeniyle şefkatli ve şifa verici olduğu düşünülmüştür [9]. Halbuki hemşirelik; toplumun, ailenin ve bireyin ve sağlığını koruma/ geliştirmeyi amaçlayan ve bu kapsamda hastalık halinde tedavi/bakım ve rehabilitasyon yapan bir meslek olup, cinsiyet fark etmeksizin kadın ve erkek tarafından icra edilebilecek bir meslektir [10].

Toplum, aile ve bireyin sağlığı ile ilgilenen hemşirelik, sürekli değişmekte olan dünya şartlarında kendini her daim yenileyen ve geliştiren profesyonel bir sağlık disiplini. Profesyonellik, toplumun refahını sağlamaya yönelik; lisans/lisansüstü eğitimi, etik ilkelere sahip olmayı, başkalarına yardım etme motivasyonunu, yapılan işin önemsenmesini, örgütlenmeyi, sorumluluk ve karar verme becerisine sahip olmayı gerektiren ve çağdaş toplumların önem verdiği konulardan biridir. Ayrıca, verilen sağlık hizmetinin kalitesinin artması, verilen bakım kalitesinin geliştirilmesi için uğraş verme ve yaşam boyu gelişim uygulamaları profesyonelliği gösteren diğer etmenlerdir [11].

Büyük Türkçe sözlüğünde yapılan “profesyonellik” tanımı “profesyonel olma durumu” olarak; “profesyonel”in tanımı ise, “uzmanlaşmış,” ustalaşmış” şeklinde tanımlanmaktadır [12]. Tanımlarda görüldüğü üzere, profesyonellik ve profesyonel kavramları Türkçede kısıtlı bir tanımlamaya sahiptir. Profesyonellik kavramının kökü ingilizce bir kelime olan “profession” kelimesinden gelmekte ve “iş, uğraş, sanat, meslek” şeklinde anlamlar ifade etmektedir. “Professional” kavramının İngilizce anlamı ise; “belirli bir kazanç karşılığında iş yapan kişi” olarak tanımlanmaktadır [13]. Başka bir tanımlamaya göre profesyonellik,

belli bir çalışma alanında yetkinlik, tutum, davranış ve bakış açısıdır. Profesyonelliğin en temel özelliği profesyonel tutumdur ve profesyonele verimli ve etkin çalışma için destek sağlamaktadır [14]. Çağdaş toplumlarda profesyonelliğe çok önem verilmekte ve profesyonellik yüksek oranda bilgi, beceri, tutum ve davranış biçimi içeren uzmanlık şeklinde tanımlanmaktadır [15].

Mesleklerin profesyonellikleri bazı kriterler üzerinden tartışılmaktadır. Profesyonellikten bahsedebilmek için altı temel kritere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kriterler: Yüksek düzeyde bilgi temeline sahip olmak, sahip olunan kuramsal bilginin üzerine eklenebilmeli/ yeniden üretilebilmeli, profesyoneller bireysel olarak sorumluluk alabilmeli, profesyonellik alanının teknikleri öğretilebilir olmalı, profesyoneller diğerlerine, meslektaşlarına ve topluma yararlı olmaya istekli olmalı ve profesyoneller güçlü örgütlere sahip olmalı [13]. Hemşireliğin profesyonel olup olmadığı ise halen tartışılmaktadır. Uzun yıllardır hemşirelik bir meslek olmak ve profesyonel bir statü kazanmak için uğraş vermekte iken, profesyonelleşme sürecinde yaşadığı zorluklar bilimsel bir disiplin olma yolunda hemşireliği önemli ölçüde yavaşlatmıştır [16].

Hemşirelik mesleği 1980 sonrası profesyonelleşme adına ciddi adımlar atmıştır. Bu kapsamda, profesyonelleşme kriterleri benzer meslekler (özellikle tıp) üzerinden incelenmiş ve kriterler tamamlanmaya başlanmıştır. Özellikle temel bilgi birikiminin yetersiz olduğu, hemşireliğe özgü bilgiden ziyade tıp bilgisine sahip olunduğu fark edilmiştir. Farklı düzeylerde mesleki öğrenimin (lise, önlisans, lisans) varlığının ve yeterli bilgi yüküne sahip olmamanın profesyonellik ve mesleki otonomi açısından engel oluşturduğu saptanmıştır. Bu nedenle hemşireliğin profesyonelleşmesi ile mesleki statünün artırılması ve doktorlarla hemşireler arasındaki hiyerarşik yapının azaltılması amaçlanmıştır [16-17]. Hemşirelikte eğitim düzeyi ve alınan bilgi birikimi arttıkça hemşirelerde profesyonel tutum ve davranışlarda artış gözlenmektedir [14]. Bu nedenle Türkiye’de hemşireliğin lise düzeyinde eğitimle icra edilebiliyor olmasının hemşireliğin profesyonelleşmesinin önünde önemli bir engel olduğu fark edilmiştir. Bu kapsamda hemşirelik kanununda değişiklik yapılması için büyük uğraşlar verilerek 02 Mayıs 2007’de değiştirilen “Hemşirelik Kanunu” ile hemşirelik mesleğinin lisans mezuniyetiyle yapılabileceği, lisans mezunlarına “hemşire” unvanı verilebileceği ve lisansüstü eğitim yapan hemşirelerin “uzman hemşire” olması sağlanmıştır [16,18].

Pozitif profesyonel kimliğe sahip olabilen bireylerin mesleki memnuniyetlerinin arttığı ve daha fazla mesleki doyum aldıkları, tükenmişlik sendromu ve işten ayrılma durumlarının daha az görüldüğü belirtilmektedir. Bununla birlikte profesyonel kimliğin güçlü olması hemşirelerin nitelikli ve daha etkili bir hizmet sunmasını sağlamaktadır. Olumlu profesyonel kimlik, bakım kalitesinin yükselmesine ve buna bağlı olarak da bireylerin bakımdan memnuniyetlerinin artmasına neden olmaktadır. Profesyonel kimliğe sahip olan hemşirelerin oluşturdukları güçlü meslek örgütleri ile ülke sağlık/bakım politikaların oluşturulmasında, işgücü planlanmasında ve sağlık hizmetinin sunulmasında etkili oldukları savunulmaktadır. Hemşireliğin profesyonelleşebilmesi için meslek mensuplarının profesyonel kimlik geliştirmeleri temel öneme sahiptir [19].

Tüm dünyada yaklaşık 100-150 yıllık bir geçmişi olan profesyonel hemşireliğin toplum tarafından doğru şekilde algılanabilmesi için mesleki imaj önemli bir role sahiptir [20]. Mesleki imaj, mesleğin ve meslek mensuplarının toplum tarafından algılanışı ve bu algının yaygın kabulüdür [21]. Mesleki imajdaki olumsuzluğun profesyonelleşme önünde önemli bir engel olduğu, zira Türkiye’de toplum ve medyada hemşirelik mesleğinin ve hemşirelerin olumsuz bir imaja sahip oldukları belirtilmektedir [19].

Hemşirelik mesleğinin algılanması, bireylerin hem kendisinin hem de çevrelerinin hemşirelik hakkındaki düşünce ve tutumları ile oluşur. Eğitim süresince yavaş yavaş oluşmaya başlayan süreç, göreve başlayıp insanların hemşirelik mesleğine bakışını idrak ettikçe ve edinilen tecrübeler ile perçinlenir. Hemşirelik mesleğinin öğrenciler tarafından algılanışı içinde kendileri, klinik uygulamadaki eylemler ile ilgili hissettikleri, çevreleri, düşünceleri ve özellikle aldıkları hemşirelik eğitimi yer almaktadır [22].

Hemşirelik mesleğinde erkek hemşirelerin sayısının çok az olması ve hemşireliğin bir kadın mesleği olarak algılanmasının hemşirelik imajını olumsuz yönde etkilediği ve mesleğin statüsünün düşüklüğünde etkili olduğu öne sürülmektedir. Bu durumun “kadın”ların toplum tarafından algılanması, toplumsal cinsiyet kalıpları kapsamında kadına verilen değer ve statüden kaynaklandığı varsayılabilir. Yeni hemşirelik kanunu ile Türkiye’de erkeklerin hemşirelik yapabilmeleri sağlanmış ve hızlı bir biçimde meslek üyeleri arasına pek çok erkek hemşire katılmıştır [23]. Bu durum Türkiye’de alışılmadık bir durum olduğu için erkek hemşirelerin toplum tarafından kabullenilmesi ve bir “erkek”ten bakım almayı kabul etmesi ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Türkiye’de yapılan

bir çalışmada, özel bir hastanenin nöroloji servisinde yatmakta olan kadın hastaya erkek hemşirenin bakım vermesi üzerine hasta yakınlarının (erkek yakın: eş, abi, baba vs.) tepki gösterdiği bildirilmiş, ancak aynı hastanın tedavisini yürütmekte olan doktorun ise erkek olmasından dolayı herhangi bir şikayetlerinin bulunmadığı da saptanmıştır [24]. Toplumun erkek hemşirelere bakışını değerlendiren bir çalışmaya göre katılımcıların çoğunluğu (%61.4) hemşireliği bir kadın mesleği olarak tanımlamış, yarıya yakını (%42.6) erkeklerin de hemşire olabileceğini belirtmiş ve yine çoğunluğu (%65.3) erkeklere “hemşire” dışında, örneğin hemşir, bir isim verilmesi gerektiğini savunmuşlardır [25]. Hemşirelik öğrencilerinin erkek hemşirelere bakışlarını değerlendirmeye yönelik yapılan çalışmada, öğrencilerin tamamına yakını (%92) erkek hemşirelerin bazı servisler (acil, ameliyathane) için daha uygun olduğunu ve büyük kısmı (%79,9) erkek hemşirelerin bazı servisler için (kadın-doğum, pediatri) uygun olmadıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir [28]. Yine toplumun erkek hemşirelere bakışını inceleyen bir çalışmada, katılımcıların bir kısmı (%18.2) hemşirelik mesleğinin sadece kadınlar tarafından icra edilmesi gerektiğini; %62.6’sının hemşireliği her iki cinsiyetin de yapabileceğini; %71.4’ünün ise ülkemizde erkeklerin de hemşirelik yapabileceğini bildiklerini ifade ettikleri sonucuna ulaşmıştır [9].

Erkek hemşirelik öğrencilerinin klinik ortamda yaşadıkları sorunlar ele alındığında; hasta ve hasta yakınlarının beceriksiz olarak nitelendirdiği ve işlem yaptırmak istemeyerek tepki gösterdiği, meslekte “cinsiyet ayrımcılığı” nedeniyle hastalar tarafından dışlandığı, “doktor” gözüyle bakıldığı ve hemşireler tarafından küçümsendikleri saptanmıştır [27].

Hastalarla yapılan bir çalışmada; hastaların büyük kısmı (%76.9) hemşireliği “kadına özgü bir meslek” olarak tanımlamış ve bu kişiler erkek hemşireden bakım almanın kendilerinde utanma, gerilme ve iletişim kurmada güçlük oluşturacağını belirtmişlerdir [28]. Hasta popülasyonunda yapılan başka bir çalışmada; katılımcıların tamamına yakını (%81.9) erkeklerin de hemşirelik yapabileceğini; çoğunluğu (%69) erkek hemşirelerden hizmet alabileceğini; büyük kısmı (%76.4) erkek hemşirelerin de kadın hemşireler kadar iyi bakım verebileceklerini ifade etmişlerdir [29]. Toplum tabanlı başka bir çalışmada, katılımcıların çoğunluğu (%61.7) erkek hemşirelerin mesleğe katılımını olumlu karşıladıklarını ancak hizmet sunumunda kadın ve erkek hemşirelerin rollerinin ayrıştırılması gerektiğini belirtmişlerdir [30]. Görüldüğü gibi hala hemşirelik mesleğinin kadına özgü bir meslek olduğunu düşünen pek çok birey bulunmaktadır. Bununla birlikte hemşireliğin cinsiyetleştirildiğini gösteren ve toplumsal cinsiyet kalıplarında yer alan kadın-erkek

rollerinin meslekteki kadın ve erkek hemşirelere yönelik farklı beklenti oluşturduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Erkek/kadın hemşirelerin rol ve görevlerinin neler olması gerektiğinin sorgulandığı bir çalışmada kadın hemşirelerden ziyade erkek hemşirelerin yönetici olmaması gerekliliği savunulmuştur [31]. Görüldüğü gibi, erkek hemşirelerin mesleğe katılımını uygun gören bireyler cinsiyetçi bakış açıları nedeniyle erkek cinsiyetine atfedilen yönetme becerisini erkek hemşirelere yükleyerek onlara daha üst statüde görevleri uygun bulmuşlardır. Bu çalışma sonuçları toplumun erkek hemşireyi cinsiyetinden dolayı daha üst bir konumda (yönetici, doktor) ya da kas gücünü gösterebileceği bir konumda (acil servis, yoğun bakım vs.) konumlandırmak istemesinden kaynaklanmaktadır. Son olarak, hemşirelik öğrencilerinin erkek hemşirelere ilişkin görüşlerini ortaya koyan çalışmada ise, öğrencilerin yarıya yakını (% 43.1) erkeklerin hemşirelik mesleği icrasının kalitesinin artacağını, bir kısmı (%15.4) ise erkek hemşirelerin artışı ile mesleğe yönelik olumsuz imaj ve ön yargının ortadan kalkabileceğini ifade etmişlerdir [32]. Bu çalışmalar dikkate alındığında görülmüştür ki Türkiye’de erkeklerin var olan statülerinin hemşirelik mesleğine de taşınması neticesinde erkek hemşirelere büyük bir misyon yüklenmektedir.

Toplumdaki sosyal normlar, kültür ve toplumsal cinsiyet kalıpları mesleki rolleri de belirlemektedir. Türkiye’de yapılan bir çalışmada hem kadın hem erkek katılımcılar karşı cins hemşirelerden bakım alırken çekindiklerini, hem cinsi olan hemşirelerden bakım alırken ise daha rahat hissettiklerini ve rahatlıkla iletişim kurabildiklerini bildirmişlerdir [9]. Toplumsal cinsiyet açısından bakıldığında erkeklığe atfedilen güç ve liderlik özelliklerinin hemşirelik mesleğinde yeterince bulunmaması nedeniyle erkek hemşirelerin kadın hemşirelerden daha düşük seviyede iş tatminine sahip oldukları bildirilmektedir. Klinik ortamda genellikle hastalar erkek hemşireleri doktor sanmaktadır. Ancak doktor olmadıklarını öğrendikleri zaman ise doktorlara atfettikleri tutum ve davranışlar tam tersine değişmektedir. Değiştirilen Hemşirelik Yasası ile mesleğe katılan erkek üyelerin sayısı artış gösterse de mesleğin imajı hala düşüktür. Beklediği statüyü bulamayan erkek hemşirelerin meslekten ayrılışları kadınlardan daha yüksek oranlardadır. Ayrılma sebepleri arasında; iş doyumunun düşük olması, mesleki ortamda yeterli saygıyı göremediğini düşünme ve kadın hakim bir meslekte çalışmanın zorluğu sıralanmaktadır. Toplumsal cinsiyet kalıpları ve toplumda erkeğe atfedilen rol ve statünün hemşirenin bakım verici rolü ile uyuşmadığı düşünülmektedir. Var olan toplumsal yapı erkeklerin hemşirelik mesleğine girmesi açısından engel oluşturmakta ve hemşirelik mesleğinin kadına özgü bir meslek

olarak kalmasını istemektedir. Bazı çalışmalarda bakım verme ve erkeklik kavramlarının birbirine zıt olduğu savunulmuş ve erkeklerin bakım vermek istemediklerini göstermiştir [33]. Toplumsal cinsiyet; birey, aile ve toplumun sağlığını koruma, yükseltme hastalık halinde bakım, tedavi ve rehabilitasyonunda görev alan sağlık bakım profesyonellerinin her iki cinsi, hemşirelik hizmetlerinin etik kurallara uygun multidisipliner bir çalışma ile hümanistik ve bütüncül yaklaşımla yerine getirmeye çalışırken karşılaştıkları en büyük engeldir [7, 33].

Biyolojik cinsiyet nedeniyle sahip olunan fizyolojik ve fiziksel özellikler dışında bireyin sahip olduğu toplumsal cinsiyet özelliklerinin profesyonel davranış ve tutumunu etkilediğini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır [34-38]. Ancak bu çalışmalar 80'li ve 90'lı yıllarda Amerika, Avustralya ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde yapılmıştır. Bu ülkelerdeki sosyokültürel değişimler nedeniyle toplumsal cinsiyet kalıplarından olabildiğince uzaklaşmış ve nitekim hemşirelik bu ülkelerde profesyonel olarak yürütülen meslekler haline dönüşmüştür.

Türkiye’de hemşirelik mesleğinin profesyonelleşmesi henüz tamamlanmamış ancak geleneksel hemşirelik modelinden olabildiğince uzaklaşmıştır [17]. Geleneksel hemşirelikte nazik, yumuşak, özverili, itaatkar ve bağımlı olma gibi kadınsı özellikler, hemşirelerin ortak klişelerini oluşturmaktadır [34]. Ancak profesyonel hemşirelikte sadece bakım verici değil karar verici, eğitici, yönetici, danışman ve koordine edici roller ön planda yer almaktadır [39]. Ayrıca son zamanlarda hız kazanan bilimsel çalışmalar sayesinde hemşireler, kendilerini sürekli geliştiren, yeniliklere açık, entelektüel, araştırmacı, sorumluluk sahibi, lider ve sosyal iletişimi yüksek meslek üyeleri haline gelmektedirler [40]. Dolayısıyla hemşirelerin profesyonel rollerine geçişte sahip oldukları “toplumsal cinsiyet kalıpları”ndan uzaklaşmaları gerekmektedir. Bu kapsamda hemşirelikte toplumsal cinsiyet tutumlarını ve bu tutumların profesyonellik ve mesleki algıya etkilerini ortaya koyan çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye’de bu konuda yapılmış çalışma sayısı yeterli değildir. Profesyonellik kriterleri kapsamında Türkiye’de hemşirelik eğitimi lisans eğitimi olarak sürdürülmekte, hemşireler pek çok mesleki örgüte ve hemşirelik mesleğine ait rollerin ayrıntılı olarak tanımlandığı bir yasa/yönetmeliğe sahip bulunmakta ve pek çok hemşirelik araştırması ortaya konmaktadır [13]. Ancak uygulama sırasında görülmüştür ki hemşirelik mesleği profesyonel olarak yürütülememektedir.

Ülkemizde halen toplumsal cinsiyet kalıpları yoğun olarak kişisel ve toplumsal ilişkilere yansımaktadır. Bu kapsamda ülkemizde hemşirelik mesleğini yürüten kişilerin toplumda var olan toplumsal cinsiyet kalıplarını içselleştirdikleri için hemşirelik mesleğine yansıtıkları görülmektedir. Ayrıca bu bakış açıları mesleki değer ve mesleki algılarını etkilemekte ve var olan toplumsal cinsiyet kalıpları “hemşirelikte profesyonellik süreci”nin tamamlanmasının önünde bir engel oluşturmaktadır. Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile mesleklerinin profesyonel değerleri ve mesleklerini algılamaları arasındaki ilişkinin ortaya konması amacıyla yapılmıştır.

Araştırma soruları

1. Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları nasıldır?
2. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleği algıları nasıldır?
3. Hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerleri nasıldır?
4. Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile hemşirelik mesleği algıları arasında ilişki var mıdır?
5. Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumları ile mesleki değerleri arasında ilişki var mıdır?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Toplumsal cinsiyet bireylerin biyolojik özelliklerinden ziyade toplum tarafından belirlenen görev ve sorumluluklarındaki farklılaşmayı, kadın ve erkeklerin toplum içindeki görünümü, hayata katılımı, içinde bulunduğu toplumun toplumsal yapısını esas alır [41]. Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğe göre iş bölümünü belirler, cinsler arasındaki ilişkileri inceler. Bu sebeple sadece kadının toplumdaki duruşunu saptamaz, erkeğin de toplumdaki konumunu belirtir. Toplumsal cinsiyet, sadece biyolojik cinsiyetle açıklanamayan sosyal farklılıkları içeren bir anlama sahiptir [42]. Biyolojik farklılık tüm dünyada aynı olmasına rağmen toplumsal cinsiyet her toplumda farklı algılanmaktadır. Toplumsal cinsiyet içerikleri içinde bulunduğu kültürden etkilenmektedir ve değişkenlik göstermektedir [41]. Toplumsal cinsiyet sadece toplumlar arası değişiklik göstermez. Aynı ülke içerisinde bölgesel farklılıklar gösterebildiği gibi zaman içinde de farklılıklar gösterebilir, sosyal yapılanma ile toplumsal cinsiyet algısında değişiklikler oluşabilir [41]. Dinamik bir yapıya sahip olan toplumsal cinsiyet, toplumun yeni üyeleri tarafından önce kabul edilip sonra yeni kuşaklara aktarılır [43].

2.1.1. Toplumsal cinsiyet rolleri

Toplumsal cinsiyet rolleri toplumsal cinsiyet bakışının ortaya konduğu alanlardan birisidir. Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeğe uygun bulunan rollerdir. Toplumda kültürel olarak kadına ve erkeğe yakıştırılan tutum ve davranışları tarif etmektedir [44]. Örnek olarak aile geçiminin sağlanması rolü erkeğe yakıştırılmıştır, toplumun kadınlardan beklentisi bu yönde değildir [45]. Toplumsal cinsiyet rollerinin aile yaşamı ile ilgili alanlarında kadınlardan ev içinde çocuk bakımı, yemek ve temizlik gibi işler, eşlerinden şiddet görseler bile saklamaları gibi algılar mevcuttur. Kadınlara evlenmeden cinsel ilişkide bulunulmaz gibi roller yüklenmesiyle beraber erkek çocuk doğurarak kadınlık değerini arttırması gibi anlamsız sorumluluklar da toplum tarafından verilmiştir. Kadınlara ücreti daha düşük işlerde çalışmak yakıştırılıyorken, aynı işi yapan kadın ve erkeklerin farklı ücretler aldığı iş kolları bile hala farklı ülkelerde mevcuttur. Kadınların iş hayatına başlamak ya da herhangi bir iş tercihi yapmak için eşlerinden izin almaları gerek düşüncesi de yaygındır [46].

Kültürel beklentiler doğrultusunda bir erkek için yakıştırılan davranış “erkeksi”, kadın için uyum davranışlar ise “kadınsı” diye ifade edilir. Cinsiyetten bağımsız olarak kadınsı ve erkeksi roller oluşur ve bulundukları ortama göre farklılık gösterebilir [44]. Anne/baba, öğretmenler bireyin toplumsal cinsiyet rol kalıplarının belirlenmesine yardımcı olan ilk unsurlardır. Daha sonra kitle iletişim araçları ile birey toplumsal cinsiyet rollerini öğrenir [43]. Çocuklar zaman içinde, gelişimlerine uygun olarak aile dışına çıkar ve toplum ile tanışır. Anne ve babanın sorumluluklarını okul çağı ile beraber kurumlar ve öğretmenler alır. Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili sürekli mesajlar alınır. Tüm bu süreçler sonucunda toplumsal cinsiyet rolleri içselleştirilir. Yapılan bir araştırmada ilköğretim öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının geleneksel cinsiyet rollerine benzer olduğu saptanmıştır [47]. Çalışmada ilgi çeken bir taraf olarak katılımcı çocukların anneleri çalışsa bile annenin görevinin ev içi işler ve yemek yapmak gibi geleneksel bir algıya sahip olmalarıdır. Okul öncesi çocukları için uygun kitapların incelendiği bir çalışmada kitaplardaki toplumsal cinsiyet rolleri irdelenmiştir. Kitaplarda erkek figürleri daha fazla kullanılmıştır. Kitaplardaki erkekler genellikle güç gerektiren ve ev dışı aktivitelerle uğraşmaktayken, kadınlar ev içinde yemek yapma, temizlik gibi aktivitelerle temsil edilmiştir. Okul öncesi çocukların zihninde cinsiyet rolleri bu kitaplarla şekillenmektedir. Bazı oyuncaklar bile aslında etkisiz ve masum gibi dururken, erkek ve dişi arasındaki farklılıkları vurgulamaktadır [46].

Kadınların ekonomik ve sosyal açıdan güçlenmesini sağlamaya yönelik 1970’li yıllarda tüm dünyada kadın hareketleri başlamıştır. Bu kapsamda dört dünya kadın konferans düzenlenmiş ve konferanslarda toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumsal cinsiyet hakkaniyeti kavramları tartışılmıştır. Bu kavramlar Türkiye’nin de içinde bulunduğu pek çok ülke tarafından desteklenmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve sürdürülmesine yönelik yapılan ulusal/uluslararası çalışmalar sonucunda yavaş yavaş kadın ve erkeğe atfedilen geleneksel cinsiyet rolleri/kalıpları değişmeye başlamıştır. Ancak ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde halen kadınlar erkeklerin gerisindedir. En önemli sebeplerinden biri gelenekçi toplumsal cinsiyet algısının kadına ve erkeğe yüklediği görevlerdir [42].

2.1.2. Toplumsal cinsiyet rolleri ve meslekler

Toplumsal cinsiyet rolleri gereği ev içinde konumlandırılan kadın, ev dışında çalışacaksa ücreti daha düşük ve saygınlığı az işlerde çalışmalı ve çalışmak için eşinden izin almalıdır.

Kadınların sosyal yaşamda maruz kaldıkları toplumsal cinsiyet kalıp yargıları arasında ise, kadınların yalnız yaşamamaları, gece tek başına dışarı çıkmamaları gibi yargılar yer almaktadır. Öyle ki, bu kalıp yargılara uymayan kadınların şiddet görmesi, tecavüze uğraması ya da öldürülmesi haklı görülebilmektedir. Bu roller nedeniyle kadınlar ev içinde tutulmakta, çalışma yaşamına ya da politika gibi erkek egemen alanlara girmeleri zorlaşmaktadır [42]. Bu sebeple günümüzde kadınlar, toplum içerisinde ve iş hayatında hak ettikleri statüye erişememişlerdir ve erkeklerin gölgesinde kalmışlardır [46]. Aile içinde cinsiyet temelli işbölümü sonucunda kadının sıklıkla ücret hak etmeyen aile işçisi olması yaygındır. Kadınlar emeğinin karşılığını bulamazken, toplumda daha yüksek değeri olan işlerin erkekler tarafından yapıldığı görülmektedir [46].

Meslekler de bireyler gibi toplumun yüklediği cinsiyet kalıplarından etkilenmektedirler. Bütün toplumlarda toplumsal cinsiyet rolleri ile bağlantılı meslek seçimleri oluşmuştur. “Pembe Yaka” terimi 70’li yıllardan itibaren kadınlara özgü işleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Piyasalarda el değiştiren para geleneksel bir bakış açısıyla kadınlardan uzaklaştırılmış ve kadının verdiği emeğin ucuz olduğu algısı yaygınlaşmıştır [48]. Kadınların sevecen, zarif karakterini ortaya çıkaran öğretmenlik, hemşirelik gibi meslekler kadınlara yakıştırılmıştır. Erkeklerle ise gerek güç gerektiren, gerek ön plana çıkabileceği meslekler uygun görülmüştür [48].

Kadınların ekonomik sebeplerle çalışma hayatına geçtikten sonra baş gösteren yeni bir algı da kazandıkları parayı babaya veya kocalarına vermeleri gerektiğidir. Ailenin ekonomik sıkıntısı düzelirse kadınların işten ayrılması veya ailenin seçtiği başka bir işte çalıştırılması da gözlemlenmektedir. Genelde evden yapılabilecek parça başı işler ve esnek çalışma saatleri tercih edilir ki bu işler düşük kazançlı işlerdir. Kadın emeğini denetleme algısı aslında bir emeğin sömürüsüdür [49]. Cerrah veya pilotluk gibi mesleklere kadınların yakıştırılmaması cinsiyetçi işbölümünün içselleştirilmesidir. Sekreter, öğretmen, hemşire ve hosteslik gibi meslekler kadınsı meslek olarak görülmektedir. Kadın ve erkekler bu koşulları ortak olarak kabul eder. Bu durum ise cinsiyetçi iş bölümünün onay mekanizmasıdır. Toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıp yargılar genellikle koşullu öğrenme yolu ile içselleştirilip, daha sonra toplum içinde aktarılır [50].

Türkiye’de kadınların çalışma yaşamındaki rollerine tarihsel olarak bakıldığında dönemsel değişiklikler gösterir. 1950’li yıllara kadar genellikle tarım ile uğraşan kadınlar, köyden

kente göçün başlamasıyla kentsel işgücü piyasasına adım atmışlardır. Ekonomiye katkı sağlayan kadınların yüzdesi değişmemekle beraber kadınların yaptıkları işlerde kayma görülmüştür [50]. Aynı dönemde köydeki anneler çocuklarının eğitim alıp öğretmen, hemşire gibi bir meslekleri olmalarını hayal ederken, kadınlar da köydeki büyük aile ve ağır köy yaşamından sıyrılıp kentte ev kadını olmak istemekteydi [51].

2.1.3. Hemşirelik mesleğinde toplumsal cinsiyet rolleri

Hemşire kelime anlamı olarak kız kardeş, bacı gibi kadına ait rolleri tanımlayan bir kelimedir. Hemşirelik, kadının doğasıyla uyumlu özellikler gerektiren bir meslek olarak görülmektedir. Kadının anne rolü ile bağlantılı olarak bakım sağlama içgüdüsüne sahip olmasından dolayı bu mesleğin daha çok kadınlara yakıştığı düşünülmektedir. Ayrıca kadının geleneksel rollerini değiştirmeden mesleğini icra edebileceği algısı da vardır [5]. Hemşirelerin birçoğu kadındır ve hemşirelik anne olma, bakım verme, sevgi ve şefkat sunma özellikleri olan kadınla özdeşleştirilmiştir [48]. Ayrıca profesyonel anlamda öne çıkan Florence Nightingale'in bir kadın olması da bu algıyı güçlendirmektedir. Nightingale kadınların doğasının hemşirelik için daha uygun olduğunu savunmuş ve bakım vermenin kadınlara yakıştığını yazılarında belirtmiştir [5]. Hemşirelik mesleğinin ana sorumluluklarından olan bakım vermenin zor ve yorucu bir iş olması sebebiyle erkekler tarafından istenmediği ve toplum içinde bakım verme tedaviye göre daha değersiz algılandığı için hemşireliğin kadınlara kaldığı düşünülmektedir [50].

2.2. Hemşirelikte Profesyonellik (Mesleki Değerler)

Hemşirelik, geçmişten bugüne kendini sürekli değiştirip yenileyen, toplumun sağlık durumu ile ilgilenen profesyonel bir meslek dalıdır. Günümüzde çağdaş toplumların en önem verdiği konulardan biri olan profesyonellik toplumun refah seviyesini yükseltmeyi ve yapılan işin önemsenmesini hedefler. Profesyonellik önce ileri düzeyde eğitim ile başlar, gerektiği zaman örgütlenmeyi, etik ilkeleri benimseyip sahip çıkmayı, sorumluluk alma ve yeri geldiğinde karar verebilme yetisini içerir. Profesyonel tutum, verimliliğin ve etkinliğin artması için değerlidir ve tüm meslek üyelerinin benimsemesi gereken bir özellik olarak beklenir [11]. Sağlık sektöründe profesyonellik diğer sektörlerle nazaran daha önemli bir kavramdır. İnsan hayatına dokunan bu sektörde, her zaman verilen hizmetin kalitesini artırmak ve en iyiye ulaşmak hedeflenir [17].

Hemşirelik mesleğinin temel görevleri hastalıkları önleme, sağlığı geliştirme ve acıyı azaltmadır. Klinik uygulamalar sırasında karar verilmesi gereken pek çok durum ile karşılaşılır. Karar verme hemşirelik mesleği için önemli bir kavramdır. Bu yüzden karar verme aşamalarında profesyonel bir yaklaşımın olması gerekmektedir. Etik sorunlar ile karşılaşıldığında ve karar verme süreçlerinde içselleştirilmiş mesleki değerler ile çözüm üretmek gerekir. Bu mesleki değerler bir kılavuz görevi görürler. Tüm hemşireler tarafından kabul gören tutum ve inançları içeren bir düşünce sistemidir. Mesleki değerler ile geliştirilen mesleki davranışlar ile başarı artar. Bu mesleki değerler önce öğrenilip benimsenir ve sonrası kuşaklar için rol model olarak sürdürülebilirlik kazanır [52].

2.2.1. Türkiye’de hemşirelikte profesyonelleşme süreci

Türkiye’de hemşirelik mesleği halen profesyonelleşme sürecini tamamlamamıştır. Bunun en önemli nedenlerinden birisi profesyonelliğin temel ilkesi olan teorik bilgi yükünün yetersizliği ya da oluşturulan bilgi yükünün hemşirelikten ziyade tıp alanında olmasıdır. Bir diğer neden ise hemşireliğin otonomisini sağlayamamış olması ve halen hekime bağlı rollerinin çok fazla olmasıdır. Türkiye’de sağlık kurumlarında katı hiyerarşik yapı sürmekte ve hekimler bu hiyerarşik yapının tepesinde yer almaktadır. Bu nedenle hemşirelik mesleği yeterli prestije ulaşamamış ve yarı-profesyonel bir meslek olarak kalmıştır [53]. Öyle ki hemşirelik mesleğinin akademik alanlarında dahi (yüksekokul, fakülte vs.) hekim yöneticilerin varlığı gözlenmektedir. Hemşireliğin profesyonelleşme sürecinin tamamlanamamasının nedenlerinden birisi olarak da kadın yoğun bir meslek olması gösterilmektedir. Toplumdaki kadının düşük statüsü, kadının içselleştirmiş olduğu pasif rollerin hemşirelik mesleğine aktarıldığı belirtilmektedir [54].

1980’li yılların başında, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de hemşirelik mesleğinin profesyonelleşmesi ve önündeki engeller, profesyonellik kriterleri ve tamamlanması gereken yanlar tartışılmaya başlamıştır [55]. Bu tartışmalar sonucunda Türkiye’de hemşirelik mesleğinin profesyonelleşmesinin önündeki engeller arasında; görev tanımlarının belirsiz oluşu, hemşireliğin kadının geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri ile özdeşleştirilmiş olması ve otonominin (hemşirelik hizmetleri üzerinde denetime sahip olmaması) olmayışı sayılmıştır. Bunlar dışında farklı eğitim türleriyle (lise, önlisans, lisans) hemşire unvanı alınabilmesi ve “yardımcı sağlık personeli” olarak görülmesi diğer engeller olarak sıralanmıştır [56].

2.2.2. Profesyonel değerler ve kültürün etkisi

Hemşirelik sanatı, bakım ve insan onuruna saygı çerçevesine dayanır. Saygılı, sabırlı duyarlı hemşirelerin, hem kendileri hem meslektaşları için pozitif referans ve bakış açısı gelişmesine büyük faydası olacaktır. Bu nedenle hemşirelik eğitimi programlarında tüm mesleki değerler, özellikle “insan onuru” dikkate alınmalıdır. Yapılan çalışmaların sonuçlarına göre profesyonel değerler birçok kültür tarafından farklı olarak ele alınır. Kültür, sosyal olarak öğrenilen, fikirleri, algılamaları, kararları ve insanların nasıl performans gösterdiğini şekillendiren bir dizi değer, inanç ve alışkanlık olarak tanımlanır. Profesyonel bakıcı kendi kültürel değerlerini hayata geçirir [57]. Bir başka deyişle mesleki değerler küresel bir konu olmasına rağmen, kültür onlara şekil verir ve farklılıklar üzerinde durur. Her kültürün farklı vurgulara ve önemlere sahip bireysel etik değerleri vardır. Diğer taraftan, değerlerin kültürden elde edildiğine inanırsak, bireysel ve mesleki değerlerin açıklığa ihtiyacı olduğunu ve özellikle vurgulanması gerektiğini varsaymalıyız [58].

2.2.3. Bireysel değerler

Her birey temelde aile, okul ve toplum tarafından şekillendirilen bireysel değerlere sahiptir. İnsana hizmet sunan bir meslek olan hemşirelikte değerlere uygun bakım vermek önemlidir. Bu nedenle hemşire bireysel değerleri ile mesleki değerlerini bütünleştirmelidir. İnsan onuruna saygı etik ilkesi doğrultusunda hemşire kendi değerlerinin farkında varmalı ve hemşireliğin mesleki değerlerini öğrenmeli ve sunduğu bakımda bu değerleri göz önünde bulundurmalıdır. Bu nedenle hemşirelik eğitimi içerisinde öğrencilerin kendi değerlerini fark etmelerine ve mesleki değerleri öğrenerek bütünleştirmelerine olanak sağlayan ders ve programlar yer almalıdır [11].

2.2.4. Hemşirelik mesleğindeki öne çıkan profesyonel değerler

Günümüzde yapılan mesleklerin hemen hepsi yüz yıllardır yapılan mesleklerdir. Doktorluk, avukatlık, öğretmenlik, gibi çok eski tarihe sahip olan mesleklere ait yazılı olmayan bazı kurallar ve etik değerler vardır. Mesleki etik değerler profesyonel değerlerin kökenini oluşturur. Hemşirelik etiği ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda yedi temel değer vurgulanmaktadır; bu değerler estetik, özveri, eşitlik, özgürlük, insan onuru, adalet ve hakikat olarak belirtilmektedir [59]. Hemşirelerin yaş, etnik köken, cinsiyet, ulusal

köken ve yaşam tarzı gibi özellikleri mesleğin icra edilişi sırasında çeşitliliğe neden olabilmektedir. Hemşirelik ideolojisi ve misyonunu ortak bir şekilde tanımlayabilmek için hemşireler arasında köprü oluşturacak değerlere ihtiyaç vardır. Bu değerler zaman içerisinde yazılı kurallardan bile daha büyük öneme sahip olabilir. Güncel kişisel ve profesyonel değerlerin içselleştirilmesi ile gerçek başarı mümkün olur [60].

Özveri, uzun zamandır hemşirelik mesleğine giren bireyler için birincil motivasyon olduğu varsayılmıştır. Bununla birlikte, son yıllarda öğrenciler maddiyata ve önem vermeye başlamışlardır. Yardım teklif etme ve yardım kabul etme tutumu özverili davranışın temelidir. Özerklik, kendi kaderini tayin etme hakkını ifade eder. Zorluklar, engeller ve dezavantajlar arasında bile kendi kendini yönetebilmek için gerekli bir kavramdır. İnsan onuru, doğasına saygılı olmayı ifade eder, bireylerin değeri ve tekliğini karakterize eder. Dürüstlük, uygun şekilde hareket eden hemşireleri ifade eder. Sosyal adalet, ahlaki, yasal ve insancıl ilkeleri desteklemek anlamına gelir [60].

2.2.5. Profesyonel değerleri etkileyen etmenler

Profesyonel değerlerin ilk tohumları eğitim hayatında atılır. Kişisel değerlerin eklenmesiyle şekillenir. Meslekte geçirilen zaman ve deneyimler profesyonel değer algılarının gelişmesini ve şekillenmesini sağlar. Yapılan çalışmalarda hemşirelerin profesyonel değerlerini etkileyen faktörler konusunda tam bir netlik olmadığı görülmektedir. 240 hemşirelik öğrencisi ile İran'da yapılan bir çalışmada cinsiyet, medeni durum ve okuduğu üniversitenin tipinin profesyonel değerler üzerine anlamlı etkisi olmadığı bulunmuştur [61]. Güney Tayvan'dan kıdemli lisans hemşireliği öğrencileri ve klinik hemşireler dahil olmak üzere 286 kişi ile yapılan çalışmada 35 yaş üstü, bekâr ve erkek hemşirelerin profesyonel değerler puan ortalamasının daha yüksek olduğu saptanmıştır [62]. Lisans ve ön lisans hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerlerini karşılaştırmak için yapılan çalışmada, iki grup arasında ölçek puan ortalamalarında fark saptanmamıştır [63]. Başka bir çalışmada benzer şekilde öğrenci, yeni mezun ve tecrübeli hemşirelerin profesyonel değer ölçeği puan ortalaması arasında anlamlı bir fark görülmemiştir [64].

2.3. Hemşirelik Mesleğinin Algılanması

Hemşirelik mesleğinin algılanması, bireylerin hem kendisinin hem de çevrelerinin hemşirelik hakkındaki düşünce ve tutumları ile oluşur. Hemşirelik öğrencilerinin mesleki algısı içinde, kendileri, klinik uygulamadaki eylemler ile ilgili hissettikleri, çevreleri, aldıkları hemşirelik eğitimini nasıl gördüklerini ve düşünceleri yer almaktadır [22]. Her meslek için toplumda bir önyargı vardır. Toplumdaki önyargılarla mesleğe başlamak hayal kırıklığı yaratabilir. Mesleği tanımadan eğitime başlayan öğrenciler mesleğe ilişkin tutarlı bir görüşe sahip değildirler. Meslek bilinci okul ile beraber başlar [22].

Meslek bilinci ve mesleğe karşı tutum ilk olarak eğitim hayatında kazanılır. Fakat tüm meslek yaşamı boyunca devam eder. Eğitim döneminde öğrencilerin meslek bilinciyle ilgili donanım sağlanması, meslek sahipleri için bu bilincin daha hızlı olgunlaşmasına neden olur. Bu şekilde profesyonelliğe ilk adım atılmış olunur. Üniversite tercihinde, meslek seçiminde, öğrencinin mesleklere yönelik algısı yönlendirici olmaktadır. Mesleğe uyumu, verimli çalışmayı ve başarıyı artırır [65].

Bireyler içinde bulundukları toplumun değer, algı ve yargılarına sahiptirler. Bu nedenle hemşirelik öğrencileri eğitime başladıklarında hemşireliği toplumdaki algı, imaj ile bilmekte ve tanımlamaktadır. Algı olumsuz ise bunu değiştirmek eğitim süreciyle mümkün olmaktadır. Bu nedenle eğitim içerikleri, eğitimcilerin rol modellikleri, klinik uygulama/öğretim hemşirelik öğrencilerinin mesleki algılarını değiştirmelerini ve mesleki kimlik geliştirmelerini sağlar. Öğrenim yaşantıları sırasında yaşanan deneyimler, öğrencilerin mesleği algılamalarını farklı şekilde etkileyebilmektedir [66]. Mesleklerini bilinçli bir şekilde seçen ve isteyerek uygulayan bireyler, mesleklerini olumlu olarak algılamaktadır. Meslek ile ilgili olumlu algı meslek yaşantısında huzur ve mutluluğa neden olmaktadır. İnsan hayatı ile yakından ilişkili bir meslek olan hemşirelik için mesleğini iyi algılamak ve mutlu uygulamak daha da önem taşımaktadır [67].

Sağlık hizmetlerinde hemşirelerin rolü sağlık sistemindeki değişim ve gelişmelere paralel olarak giderek genişlemektedir. Ülkemizde olumsuz çalışma şartları, düşük ücret, mesleki ilişkilerdeki sorunlar, sık değişen sistemler ile mesleği icra etmek zorlaşmaktadır. Hemşirelerin mesleki becerilerinin geliştirebilmeleri için gerekli olan yaşam boyu öğrenim

güçleşmektedir. Bu olumsuz şartlar hemşirelerin mesleki algılarını düşürüp, mesleklerinin icra ederken mutsuz olmalarına ve hizmet kalitesinde azalmaya yol açabilmektedir [68].

Algı, herhangi bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varmak, idrak etmektir. Hemşirelik eğitim sürecinde (teorik ve pratik) bilimsel bilgi, uygulama becerisinin yanı sıra hemşireliği icra ederken temel oluşturacak farkındalık ve duyarlılık da kazandırılmaktadır. Her bireyin aynı kavrama yönelik kendine özgü, farklı algıları bulunabilmektedir. Hemşirelik algısı, hemşire/hemşirelik öğrencisinin kendini, çevresini, meslek hakkındaki hissettiklerini ve meslek hakkındaki görüşlerini içermektedir [66].

Mesleki algı, en başından mesleğe girmede, eğitim sürecinde mesleğe uyum sağlamada ve çalışma yaşamında memnuniyet, mesleğe bağlılık, profesyonellik ve performansı etkilemektedir. Hemşirelik öğretim sürecinde yaşanan deneyimler her öğrencinin mesleki algısının farklı şekillenmesine neden olabilir [66].

Yapılan çalışmalar göstermektedir ki öğrenciler hemşirelik mesleğini seçerken mesleğe uygunluk, ilgi alanları gibi konuları yerine farklı kıstaslar ile karar vermektedir. Hemşirelik mesleğini seçerken, ülkemizde her gencin en büyük sıkıntısı olan “mezun olunca kolay iş bulma” büyük yer tutuyor. “tercih süresince açıkta kalmamak”, “üniversiteye” yerleşmek” gibi kıstaslara dayanarak karar vermektedir [69]. Her meslekte olduğu gibi hemşirelik ve ebelik içinde mesleği yapan kişilerin, ilgileri, istekleri, yeterlilikleri tutumları, bu mesleklerinde itibarını, toplumun bakışını şekillendirmektedir. Hemşirelik mesleğinin prestijinin artması, gelişmesi ve ilerlemesi, mesleği icra edenlerin, yeterlilikleri, kendilerini yetiştirmeleri ile mümkündür.

Toplumun hemşirelik ve ebelik mesleklerine nasıl baktıklarına dair yapılan araştırmalar gösteriyor ki, aslında halk bu mesleklerin görev ve sorumlulukları, eğitim süreci, yeterlilikleri gibi konularda yeterli bilgiye sahip değildir. Bu durum aslında sağlık sektörü içerisinde oldukça önemli yere sahip olan hemşirelik mesleğinin hak ettiği değeri ve saygıyı çok fazla görmediğinin ispatıdır. Bu durumu doktorluk mesleği ile kıyaslarsak, toplumun hemşirelik ve doktorluk mesleklerine tutum ve görüşlerinin çok farklı olduğu ortaya çıkmaktadır. Doktorluk toplumun büyük bir çoğunluğu için oldukça saygın ve prestijli bir meslek olarak görülüp oldukça yüksek saygı görülürken, doktorların en yakın mesai arkadaşları, hemşireler aynı saygıyı görememektedir [68].

Hemşirelik mesleği için öğrenciler oldukça sıkı ve yoğun bir eğitim süreci geçirirler. Mesleğe başladıktan sonra ise genel algının tam aksine, toplum sağlığı için her sağlık ekibi içinde çok kritik bir yere sahip olurlar. Hemşirelik mesleği hakkında ki bu yanlış algıyı ve fikirleri düzeltmek için en büyük görev bizzat hemşirelere düşmektedir. Mesleği tercih eden öğrencilerin, tercih öncesi meslek hakkında çok daha iyi bilgilenmesi gerekir. Üniversiteye yerleşmek, kolay iş imkanı gibi nedenler yerine, doğru beklentiler ile tercih yapmak, hemşirelik mesleğinin getirdiği sorumlulukları ve beklentiler çok daha iyi bilmek gerekir. Yaptığı işi seven, keyif alan, kendini geliştirmeye ve yenilemeye özen gösteren hemşireler, mesleğe karşı toplumun bakışını sosyal hayattaki duruşları ile değiştirebilir [69].

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Şekli

Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tiptedir.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Araştırma, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde yapılmıştır. Öğrenciler lisans programını Avrupa Birliği standartlarına uygun olarak toplam 4774 saat ve 186 kredi ve 240 AKTS ile tamamlamaktadırlar. Bölümün eğitimsel ve profesyonel amaç, hedefleri arasında mezun verilen hemşirelik öğrencilerinin; birey, aile ve toplumun gereksinimlerini saptayabilmesi, eleştirel düşünme sürecini kullanarak ve kanıta dayalı olarak bakım planlayabilmesi ve yürütebilmesi, etkili kişiler arası ilişki kurabilmesi, bakımda bütüncül yaklaşımı kullanabilmesi, uygulamalarda ekip, hasta ve aile ile işbirliği kurabilmesi, yaşam boyu öğrenme ve gelişim sorumluluğunu sürdürebilmesi, profesyonel hemşireliğin gelişimine katkıda bulunabilmesi, değişim yaratabilmesi ve liderlik davranışı gösterebilmesi, rol ve sorumluluklarını yerine getirmede yasalara ve etik ilkelere bağlılığını sürdürebilmesi yer almaktadır. Bölüm müfredatında öğrencilerin toplumsal cinsiyete yönelik farkındalıklarını artıran Kadın Sağlığı ve Hemşireliği, Toplumsal Cinsiyet ve Hemşirelik, Şiddetle Mücadelede Hemşirelik Yaklaşımları dersleri bulunmaktadır. Müfredatta öğrencilerin mesleki algılarını ve mesleki değerlerini artırmaya yönelik Hemşirelikte Etik, Hemşirelikte Liderlik gibi derslerin yanı sıra tüm meslek derslerinin (Hemşirelik Esasları, İç Hastalıkları Hemşireliği, Cerrahi Hemşireliği, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Ruh Sağlığı Hemşireliği, Halk Sağlığı Hemşireliği, Hemşirelikte Yönetim, Hemşirelikte Öğretim) teorik eğitimi ve pratik uygulamasında rol model olunarak öğrencilerin mesleki değerleri ve mesleki algılarının olumlu gelişiminde katkı sağlanmaya çalışılmaktadır. Öğrencilerin mezuniyet sonrasında mesleki yaşamlarına daha kolay uyum sağlayabilmeleri ve kaliteli bakım vermeleri amacıyla son sınıfta değişik sağlık kurumlarında intörlük uygulaması yaptırılmaktadır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde eğitim alan (tüm sınıflar) toplam 983 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem hesaplamasında tabakalı örneklem hesabı yapılmış ve her bir sınıf bir tabaka olarak alınmıştır. Evrenin bilindiği durumlarda yapılan örneklem hesabına göre örneklem büyüklüğü 276 olarak hesaplanmıştır.

$$n = \frac{N t^2 p q}{d^2(N-1) + t^2 p q} \quad n = \frac{983 \times (1,96)^2 \times 0,5 \times 0,5}{(0,05)^2 \times (983-1) + (1,96)^2 \times 0,5 \times 0,5} \quad n = 276$$

Her tabaka için hesaplanan tabaka ağırlığına göre 1. Sınıftan 72 kişi, 2. Sınıfta 72 Kişi, 3. Sınıftan 69 Kişi ve 4 sınıftan 63 Kişi alınmıştır. Öğrenciler gönüllülük esasına dayanarak seçilmiş olup, kabul eden öğrenciler araştırmaya katılmıştır.

Sınıflar	Evrendeki Öğrenci Sayısı	Tabaka ağırlığı	Örneklemdeki Öğrenci Sayısı
1. Sınıf	253	0,26	72
2. Sınıf	259	0,26	72
3. Sınıf	242	0,25	69
4. Sınıf	229	0,23	63
Toplam	983		276

3.4. Verilerin Toplanması

3.4.1. Veri toplama araçları

Araştırma verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği, Revize Edilmiş-Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır.

Tanıtıcı bilgi formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilen veri toplama formunda öğrencilere ait tanımlayıcı bilgileri içeren toplam 6 soru bulunmaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği

Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine bakış açılarını ölçebilmek amacıyla geliştirilmiştir [77]. Ölçek, 38 maddeden oluşan, 5'li likert tipi bir ölçektir ve yanıtlar “tamamen katılıyor” ve “kesinlikle katılmıyor” boyutları arasında değişmektedir. Ölçeğin beş alt boyutu olup, maddelerden elde edilen puanlar her bir boyutta Eşitlikçi ve Geleneksel Tutuma sahip olmakla ilgili sonuçlar vermektedir. Eşitlikçi Tutum, maddelere verilen “tamamen katılıyor” yanıtı 5 puan, “katılıyor” yanıtı 4 puan, “kararsız” yanıtı 3, “katılmıyor” yanıtı 2 ve “kesinlikle katılmıyor” yanıtı 1 puan alacak şekilde puanlanırken; Geleneksel Tutum, bu puanlamanın tam tersi olacak şekilde puanlanarak elde edilmektedir. Bu puanlama sonucunda ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190 iken en düşük puan 38'dir ve alınan yüksek puanlar eşitlikçi tutuma, düşük puanlar ise geleneksel tutuma işaret etmektedir [77]. Ölçeğin alt boyutları şu şekildedir;

Eşitlikçi Cinsiyet Rolü: Kadınların ve erkeklerin günlük yaşamdaki rolleri ve sorumlulukları eşit olarak paylaşmalarıdır (4, 8, 12, 13, 18, 20, 22, 27 no'lu maddeler) (En az puan 8, en fazla puan 40).

Geleneksel Cinsiyet Rolü: Toplum tarafından kadın ve erkeğe günlük yaşamda yüklenen roller ve sorumluluklardır (3, 7, 11, 17, 23, 24, 25, 32 no'lu maddeler) (En az puan 8, en fazla puan 40).

Kadın Cinsiyet Rolü: Toplum tarafından kadına yüklenen roller ve sorumluluklardır (1, 5, 16, 19, 21, 29, 31, 37 no'lu maddeler) (En az puan 8, en fazla puan 40).

Evlilikte Cinsiyet Rolü: Toplum tarafından kadın ve erkeğe evlilik yaşamında yüklenen roller ve sorumluluklardır (2, 6, 9, 10, 14, 15, 26, 36 no'lu maddeler) (En az puan 8, en fazla puan 40).

Erkek Cinsiyet Rolü: Toplum tarafından erkeğe yüklenen roller ve sorumluluklardır (28, 30, 33, 34, 35, 38 no'lu maddeler) (En az puan 6, en fazla puan 30).

Ölçeğin Cronbach α değeri .92 olup, ölçeğin içerdiği alt testler için Cronbach α , iç tutarlılık katsayıları şu şekildedir: Kadın Cinsiyet Rolü ($\alpha = .80$), Eşitlikçi Cinsiyet Rolü, Evlilikte Cinsiyet Rolü ve Geleneksel Cinsiyet Rolü ($\alpha = .78$) ve Erkek Cinsiyet Rolü ($\alpha =$

.72). Bu çalışmada ise Genel ölçek ($\alpha = .94$), Kadın Cinsiyet Rolü ($\alpha = .81$), Eşitlikçi Cinsiyet Rolü ($\alpha = .86$), Evlilikte Cinsiyet Rolü ($\alpha = .77$), Geleneksel Cinsiyet Rolü ($\alpha = .82$) ve Erkek Cinsiyet Rolü ($\alpha = .74$) bulunmuştur.

Revize edilmiş-hemşirelerin mesleki değerleri ölçeği

Hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerleri algılama düzeyini belirlemek üzere geliştirilmiş, beşli likert tipte (1-önemli değil, 2-biraz önemli, 3-önemli, 4-çok önemli, 5-çok fazla önemli) geliştirilmiş, 26 madde içeren bir ölçektir [78]. Ölçeğin toplam puanı, yanıtlara karşılık gelen sayısal değerlerin toplanması ile elde edilir. Ölçekte ters çevrilerek puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puanlar 26-130 arasındadır. Yüksek puan mesleki değerlere uyumun güçlü olduğunu gösterir. HMDÖ-R alt boyut içermemektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirliği 2013 yılında yapılmıştır [79]. HMDÖ-R'nin iç tutarlılığını belirlemek için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı 0,96 bulunmuştur. Ölçek tek boyutlu, “Bakım”, “Profesyonellik”, “Güven” olmak üzere 3 faktörlü bir yapı göstermektedir [79]. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,97 bulunmuştur.

Hemşirelik mesleğini algılama ölçeği

Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği 5’li likert tipi bir ölçek olup 22 maddeden ve iki alt ölçekten oluşmaktadır; Mesleki Nitelikler ve Mesleki Statü. “Mesleki Nitelikler” alt boyutunu; 1,2,3,4,5,9,10,11,13,14,15,16,17,18,19,20,21. maddeler, “Mesleki Statü”alt boyutunu ise; 6, 7, 8, 12, 22. maddeler oluşturmaktadır. Algılama derecesini belirlemek için kullanılan ifadelerin puanlanması şöyledir: 1. Kesinlikle katılmıyorum (1 puan), 2. Katılmıyorum (2 puan), 3. Kararsızım (3 puan), 4.Katılıyorum (4 puan), 5.Tamamen Katılıyorum (5 Puan). Ölçeğin en yüksek puanı 110, en düşük puanı 22 olup, “Mesleki Nitelikler” alt boyutunun (17 madde) en yüksek puanı 85, en düşük puanı 17, “Mesleki Statü” alt boyutunun (5 madde) en yüksek puanı 25, en düşük puanı 5’tir. Ölçekten elde edilen toplam puanın yükselmesi meslek algısının olumlu yönde olduğunu göstermektedir(min 22 - max. 110). Ölçeğin Cronbach Alpha kat sayısı 0,83 ve alt ölçeklerin Cronbach Alpha kat sayıları “Mesleki Nitelikler” için 0,85 “Mesleki Statü” için ise; 0,79 olarak bulunmuştur [80]. Bu çalışmada ise, ölçeğin Cronbach Alpha kat sayısı

0,85 ve alt ölçeklerin Cronbach Alpha kat sayıları “Mesleki Nitelikler” için 0,85 “Mesleki Statü” için ise; 0,81 olarak bulunmuştur.

3.4.2. Uygulama

Araştırmanın verileri 01 Şubat 2019-30 Mayıs 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmaya Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nde okuyan öğrencilerden örneklem seçim kriterlerine uyan ve çalışmaya katılmayı kabul edenler dâhil edilmiştir. Bu amaçla öğrencilerin seçiminde sınıf listesi kullanılmış ve rasgele sayılar tablosu kullanılarak öğrenciler seçilmiştir. Öğrencilere çalışma öncesi araştırma hakkında bilgi verilmiş, aydınlatılmış onam formu imzalatılmış ve veri toplama formları kapalı zarf usulü dağıtılmıştır. Anket uygulaması ~15 dakika sürmüş ve doldurulan anketler tekrar kapalı zarf usulü toplanmıştır. Anket uygulamaları öğrencilerin sınav haftalarına denk getirilmemiş, teneffüs aralarında uygulama yapılmıştır.

3.4.3. Araştırmanın etik boyutu

Araştırmanın uygulanması için Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nden yazılı izin, etik açıdan uygunluğunun değerlendirilmesi için Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu’ndan etik kurul izni (12.02.2019 tarih ve 02 sayılı) alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden yazılı bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilere diğer öğrencilerden farklı bir tutum ya da notlarına olumlu yansıma olmayacağı konusunda açıklama yapılmıştır. Öğrencilere çalışmanın herhangi bir basamağında istedikleri takdirde çalışmadan ayrılacakları belirtilmiştir.

3.4.4. Verilerin değerlendirilmesi

Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shaphiro Wilk testi ile test edilmiş, normal dağılmayan değişkenlerin iki bağımsız grupta karşılaştırılmasında Mann Whitney u testi, 2’den fazla bağımsız grupta karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis ve Dunn çoklu karşılaştırma testleri kullanılmıştır. Sayısal değişkenler arasındaki ilişkilerin test edilmesinde Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Tüm değişkenlerin ölçekler üzerine düzeltilmiş etkisinin değerlendirilmesinde çoklu doğrusal regresyon analizi

kullanılmıştır. Ölçeklerin maddelerinin güvenilirliği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ile test edilmiştir. Tanımlayıcı istatistik olarak sayısal değişkenler için ortalama±standart sapma, medyan (minimum-maksimum), kategorik değişkenler için ise sayı ve % değerleri verilmiştir. İstatistiksel analizler için SPSS for Windows version 24.0 paket programı kullanılmış ve $P<0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri

Çizelge 4.1’de çalışmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri yer almaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması $20,85 \pm 1,66$ ’dır. Öğrencilerin %84,8’i kadın ve %75,4’ü düz lise mezunudur. Öğrencilerin %69,9’unun gelir durumu “orta”, %45,3’ünün en uzun süre yaşadığı yerleşim birimi şehirdir ve %96’sı çalışmamaktadır (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri

Değişkenler	Tanımlayıcı istatistikler	
	Ortalama $\pm$ SS	Medyan (Min-Max)
Yaş	20,85 $\pm$ 1,66	21 (18 -28)
Cinsiyet	Sayı	%
Kadın	234	84,8
Erkek	42	15,2
Algılanan gelir düzeyi		
İyi veya çok iyi	70	25,4
Orta	193	69,9
Kötü veya çok kötü	13	4,7
En uzun süre yaşanan yer		
Büyükşehir	94	34,1
Şehir	125	45,3
Kasaba/Köy	57	20,7
Çalışma durumu		
Evet	11	4,0
Hayır	265	96,0
Toplam	276	100,0

4.2. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Hemşirelerin Mesleki

Değerleri Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeğinden Aldıkları Puanlar

Çizelge 4.2.’de öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeğinden aldıkları puanların dağılımı yer almaktadır. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $165,02 \pm 19,08$, Eşitlikçi Cinsiyet Rolü Alt Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $26,10 \pm 3,77$, Geleneksel Cinsiyet Rolü Alt Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $32,77 \pm 5,42$, Kadın Cinsiyet Rolü Alt Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $31,30 \pm 5,72$, Evlilikte Cinsiyet Rolü Alt Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $37,49 \pm 3,34$ ve Erkek Cinsiyet Rolü Alt Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $26,10 \pm 3,77$ ’dir (Çizelge

4.2). Öğrenciler genel ölçek ve alt ölçekler puan ortalamalarına göre eşitlikçi cinsiyet rolleri tutumuna daha yakın puanlar almışlardır. Öğrencilerin Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $108,27 \pm 16,99$ 'dir. Öğrenciler yüksek mesleki değerlere yakın puanlar almışlardır (Çizelge 4.2). Öğrencilerin Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $92,69 \pm 9,93$, Mesleki Nitelikler Alt Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $75,21 \pm 7,07$ ve Mesleki Statü Alt Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $17,48 \pm 5,00$ 'dir (Çizelge 4.2). Öğrenciler genel ölçek ve alt ölçekler puan ortalamalarına göre olumlu meslek algısına daha yakın puanlar almışlardır.

Çizelge 4.2. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği, hemşirelerin mesleki değerleri ölçeği ve hemşirelik mesleğini algılama ölçeğinden aldıkları puanların dağılımı

	N	Ortalama $\pm$ SS	Medyan (Min-Max)
Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği	276	$165,02 \pm 19,08$	169 (98-190)
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü Alt Ölçeği	276	$26,10 \pm 3,77$	27 (8-30)
Geleneksel Cinsiyet Rolü Alt Ölçeği	276	$32,77 \pm 5,42$	34 (15-40)
Kadın Cinsiyet Rolü Alt Ölçeği	276	$31,30 \pm 5,72$	32 (10-40)
Evlilikte Cinsiyet Rolü Alt Ölçeği	276	$37,49 \pm 3,34$	39 (24-40)
Erkek Cinsiyet Rolü Alt Ölçeği	276	$26,10 \pm 3,77$	27 (8-30)
Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği	276	$108,27 \pm 16,99$	110 (59-130)
Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği	276	$92,69 \pm 9,93$	92 (52-110)
Mesleki Nitelikler Alt Ölçeği	276	$75,21 \pm 7,07$	76 (41-85)
Mesleki Statü Alt Ölçeği	276	$17,48 \pm 5,00$	18 (5-25)

4.3. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği, Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasındaki Korelasyonlar

Çizelge 4.3.'de öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği, Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlar yer almaktadır. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Ölçeği puan ortalamaları ile Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği puan ortalamaları arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir korelasyon bulunmaktadır (Çizelge 4.3). Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü tutumları arttıkça hemşireliğe yönelik mesleki değerleri de artmaktadır. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Ölçeği puan ortalamaları ile Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği puan ortalamaları arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde bir korelasyon bulunmaktadır (Çizelge 4.3). Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü tutumları arttıkça hemşirelik mesleğine ilişkin olumlu algıları da artmaktadır.

Çizelge 4.3. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği, hemşirelerin mesleki değerleri ölçeği ve hemşirelik mesleğini algılama ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyonlar

		Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği	Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	Rh	0,471**	0,320**
	o		
	p	0,000	0,000
	n	276	276

*0,05 düzeyinde anlamlı, **0,01 düzeyinde anlamlı; n: kişi sayısı, Rho: Spearman rank korelasyon katsayısı

5. TARTIŞMA

Çoğunluğu geleneksel bir yapıya sahip olan toplumumuzda kadına ve erkeğe yüklenen rollerin, üniversite öğrencileri açısından nasıl bir anlam taşıdığının araştırılması son derece önemlidir [75]. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi, gelecek neslin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerini eşitlikçi bir biçimde şekillendirmek açısından oldukça önemlidir. Hemşirelerin yaptıkları iş gereği sürekli toplum ve bireylerle etkileşim içinde olması ve eğitici rolü nedeniyle sahip oldukları toplumsal cinsiyet tutumunu birey ve topluma aktarmaları kolaylaşmaktadır. Çalışmamıza katılan öğrenciler genel ölçek ve alt ölçekler puan ortalamalarına göre eşitlikçi cinsiyet rolleri tutumuna daha yakın puanlar almışlardır. Türkiye’de hemşirelik öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerini araştıran çalışmaların çoğunluğunda [76-82] çalışmamızla benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunurken, bazılarında [83] çalışmamızın aksine öğrencilerin geleneksel tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Bu farklılıkların öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları bölüm müfredatı, öğrenim görmekte oldukları yerleşim birimi (büyükşehir/şehir) ve öğrencilerin içinde bulundukları sosyoekonomik ve sosyokültürel özelliklerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Her bireyin doğuştan itibaren geliştirdiği, yaşamına yön çizen, davranışlarını şekillendiren bireysel, sosyal, kültürel ve mesleki değerleri vardır. Bu değerler, ailede öğrenilmeye başlar ve devamında okul yaşantısında, gözlemlendiği toplumsal yapılar içinde oluşmaktadır. Mesleki değerler ise üniversite öğrenimi sırasında verilen teorik bilgi, eğiticilerin rol modellikleri, klinik uygulamalardaki gözlemleri, üye oldukları mesleki örgütler ve katıldıkları mesleki etkinlikler ile şekillenmektedir [84]. Mesleki değerler, hemşirelik uygulamalarına yol gösteren, rehberlik eden temel değerlerdir. Mesleki değerler hemşirelerin bakım verdikleri hastalarla, birlikte çalıştıkları meslektaşlarıyla, toplumla etkileşiminde rehberlik etmekte ve yaşanan etik ikilemlerin çözümünü sağlamaktadır [85]. Çalışmamızda öğrenciler yüksek mesleki değerlere yakın puanlar almışlardır. Yapılan çalışmalarda çalışmamızla benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerlerinin yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalar [11, 86-89] bulunmakla birlikte, bazı çalışmalarda öğrencilerin mesleki değerleri düşük [90-94] bulunmuştur. Sonuçlar arasındaki bu farkın öğrencilerin öğrenimlerinin hangi aşamasında oldukları, müfredat içerikleri ve öğrenim gördükleri okul açısından sahip oldukları farklılıktan kaynaklandığı

düşünülmektedir. Nitekim yapılan çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin okudukları sınıf arttıkça mesleki değerlerin güçlendiği saptanmıştır ve profesyonel değerlerin gelişimi için eğitim sürecinin önemi vurgulanmıştır [95-96].

Bakımın doğal olarak kadınsı bir beceri veya karakteristik olduğuna dair toplumsal cinsiyet bakışı, çağdaş hemşirelikte gerekli olan yüksek beceri ve profesyonelleşmeye doğrudan zıttır. Aynı zamanda hemşirelikte gerekli olan emeğin değerini düşürür ve bunu ödüllendirilmesi gereken bir yetenek yerine doğal bir yetenek olarak kabul eder [97]. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin hemşirelik mesleğine bir diğer olumsuz etkisi liderlik pozisyonlarıdır. Tüm dünyada büyük çoğunluğu kadınlardan oluşmakta olan hemşirelik mesleğinde ve hemşirelerin üçte birini oluşturduğu sağlık sisteminde yönetici/üst düzey yönetici pozisyonlarında erkek egemenliği hakimdir [98-99]. Bu durum toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin görünür alanlarından birisi olan “dikey ayrışma”ya (“Cam tavan” olarak da bilinen dikey ayrışma, bir sektörde ya da bir iş yerinde, yükselme olanaklarının bir cinsiyet için diğerine göre çok daha zor olması durumudur.) iyi bir örnektir [100]. Toplumun kültürüne ve toplumsal cinsiyet bakış açısına sahip olan kadın hemşirelerin “erkek liderliği”ni kolaylıkla içselleştirebilecekleri düşünülmektedir. Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin sahip oldukları toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının bilinmesi gerekmektedir. Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin eşitlikçi cinsiyet rolü tutumları arttıkça hemşireliğe yönelik mesleki değerlerinin (profesyonelliklerinin) de arttığı saptanmıştır. Ulusal ve uluslararası literatürde hemşirelik öğrencilerinin (ya da hemşirelerin) toplumsal cinsiyet rolleri tutumları (ya da toplumsal cinsiyet bakış açıları) ile mesleki değerleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bulgumuz hemşireliğin profesyonelleşmesinde, hemşirelerin mesleki değerlerini geliştirmelerinde toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Öğrencilerin hemşirelik mesleği algısı kendilerini, çevrelerini, hemşireliğe yönelik duygularını ve düşüncelerini içermektedir. Hemşirelik öğrencilerinin mesleği algısı, ta en baştan meslek seçiminde, öğrenim hayatında mesleğe uyum sağlamada ve mezuniyet sonrası memnuniyet, mesleğe bağlılık ve performansta etkilidir [66]. Hemşirelik öğrencilerinin meslek algıları başlangıçta içinde bulundukları toplumun görüşleri ve kendi deneyimleri doğrultusunda oluşturdukları bir algıdır. Bu kapsamda meslek algıları toplumun hemşirelik algısını yansıtabilir. Daha sonra eğitim içeriği, eğitimciler, klinik uygulama, aile, akranlar, okul veya diğer kurumlardaki hemşirelik uygulamaları gibi çok

sayıda faktör hemşirelik öğrencilerinin mesleki kimlik sürecine katılır. Çalışmamızda öğrenciler genel ölçek ve alt ölçekler puan ortalamalarına göre olumlu meslek algısına daha yakın puanlar almışlardır. Yapılan çalışmalarda benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin mesleki algılarının yüksek olduğunu gösteren çalışmalar [22, 60, 101-103] çoğunlukta olmakla birlikte, bazı çalışmalarda [104-105] öğrencilerin düşük/negatif algıya sahip oldukları saptanmıştır. Sonuçlar arasındaki bu farklılığın öğrenciler arasındaki cinsiyet dağılımı, öğrenim görmekte oldukları okul ve sınıftan kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim kadın öğrencilerin mesleki algısının cinsiyete göre [104, 106-107], öğrenim görülen sınıfa [65, 108-111] ve öğrenim şekline göre [22, 112] mesleki algının değiştiğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır.

Ataerkil sistem içinde bilim ve teknoloji çalışmaları erkeklere fırsat sunarken, kadınların bu alanlarda çalışabilecek vasıflara sahip olmadığı ön yargısı ile kadınları ücretsiz ev işçisi olarak konumlandırmış ve bu nedenle tüm dünyada olduğu gibi kadınların çalışma yaşamına girmesi ve başarılı olması engellenmiş, geciktirilmiştir [113]. Kadınlara atfedilen şefkatli, duygusal, nazik, besleyici, temizleyici ve anne gibi roller nedeniyle kadınlara “kadınsı işler” uygun görülmüş; kadınların yoğun olarak var olduğu meslekler değersiz görülmüş ve kadınlar vasıfsız, az maaşlı işlerde çalışmak zorunda bırakılmıştır. Hemşirelik kadınların vasıflarına ve rollerine uygun görülen mesleklerden birisi oluş, kadınlar tarafından icra edildiği için toplum tarafından değersiz görülmüş ve toplum tarafından kadına verilen düşük statü hemşirelik mesleğine düşük ücret, düşük prestij ve yetersiz otonomi olarak yansımıştır [114]. Türkiye’de erkeklerin hemşirelik mesleğine girmeye başlamasının toplumsal cinsiyet kalıplarının yıkılmasında etkili olabileceği düşüncesine rağmen erkek hemşirelerden bakım almaya yönelik halen toplumsal direncin devam ettiği yerler bulunmaktadır [24, 27]. Bu durum hem Türkiye’de hem de hemşirelik mesleğine erkeklerin girişi sonradan olan erkek hemşireler üzerinde stres oluşturmakta, çalışma yaşamında sıkıntı yaşamakta ve kendilerini ayrımcılığa uğramış hissettirmektedir [25, 100, 115-118]. Bu durum toplumsal cinsiyet rollerinin kalıplaştığı, kadının ve erkeğin rollerinin ayrıştığı ve “bakım”ın kadına özgü bir eylem olarak algılandığı ülkelerde görülmektedir. Hemşirelik öğrencileri içinde bulundukları toplumun yargı ve önyargılarına sahip olabilmekte ve bu nedenle öğrenciler de toplumsal cinsiyet kalıplarına sahip olabilmektedir. Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin eşitlikçi cinsiyet rolü tutumları arttıkça hemşirelik mesleğine ilişkin olumlu algılarının da arttığı saptanmıştır. Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada; sahip oldukları toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının

öğrencilerin mesleğe ilişkin görüşleri ve meslekleri ilişkilendirdikleri cinsiyetlerle paralellik gösterdiği saptanmıştır [113]. Aynı çalışmada kadın öğrencilerin erkeklere oranla daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları, daha az toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip oldukları, daha az meslekleri cinsiyetler özdeşleştirdikleri ve erkeklerin hemşirelik mesleğine girişlerini olumlu karşıladıkları belirtilmiştir [113]. Çalışma bulgumuz öğrencilerin sahip oldukları toplumsal cinsiyet algılarının hemşirelik mesleğine yönelik algılarını etkilediğini ortaya koymuştur. Hemşirelikte olumlu bir mesleki algıya sahip olmak; hemşirelerin iş memnuniyetini artırmada, mesleki başarılarını ve etkinliklerini ortaya koymada önem taşımaktadır [119]. Bu kapsamda hemşirelik öğrencilerinin sahip oldukları toplumsal cinsiyet rollerini değiştirmek mesleki algılarını da değiştirecektir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile mesleklerinin profesyonel değerleri ve mesleklerini algılamaları arasındaki ilişkinin ortaya konması amacıyla yapılan bu çalışmada öğrencilerin;

- Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının $165,02 \pm 19,08$ olduğu ve öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolleri tutumuna sahip oldukları
- Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının $108,27 \pm 16,99$ olduğu ve öğrencilerin yüksek mesleki değerlere (profesyonellik) sahip oldukları
- Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının $92,69 \pm 9,93$ olduğu ve öğrencilerin olumlu meslek algısına sahip oldukları
- Toplumsal Cinsiyet Ölçeği puan ortalamaları ile Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği puan ortalamaları arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir korelasyon olduğu ve öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü tutumlarının arttıkça hemşireliğe yönelik mesleki değerlerinin de arttığı
- Toplumsal Cinsiyet Ölçeği puan ortalamaları ile Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği puan ortalamaları arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde bir korelasyon olduğu ve öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü tutumlarının arttıkça hemşirelik mesleğine ilişkin olumlu algılarının da arttığı saptanmıştır.

Eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısının hemşirelik mesleğinde profesyonel değerleri olumlu etkilediği ve mesleki algıyı olumlu yönde arttırdığı bulgumuz doğrultusunda hemşirelik öğrencilerin var olan toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını ortadan kaldırmaya yönelik eğitimlerin planlanması, okul müfredatlarına toplumsal cinsiyete yönelik derslerin ya da ders içeriklerinin eklenmesi önerilmektedir. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet bakışlarını şekillendirmekte temel olan toplumun toplumsal cinsiyet algısını değiştirmeye yönelik sağlık eğitimleri planlanması, Mili Eğitim müfredatlarına toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik ders ve içeriklerin eklenmesi önerilmektedir. Ayrıca hemşirelik öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını ve bu tutumun mesleki değer ve mesleki algıya etkilerin ortaya koyan çalışmaların farklı popülasyon ve daha geniş örneklemelerde tekrarlanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). *Toplumsal cinsiyet eşitliği*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayını, 6-7.
2. Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet (gender) ayırıcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(2), 1-9.
3. Küçükkalay, A. M. (1998). Türkiye’de planlı dönemde kadın nüfusu ve kadın işgücü istihdamındaki gelişmeler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 35-44.
4. Urhan, B. ve Etiler, N. (2011). Sağlık sektöründe kadın emeğinin toplumsal cinsiyet açısından analizi. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 2(29), 191-216.
5. Yaman-Efe, Ş. ve Ayaz, S. (2013). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin toplumsal cinsiyete ilişkin görüşleri. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi*, 21(3), 118-126.
6. Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara’da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara,82.
7. Aştı, N. (2009). *Cinsiyet sosyalizasyonu ve hemşireliğe yansımaları*. 12. Ulusal Hemşirelik Kongresi (Kongre Kitabı), 20-24 Ekim, Sivas, 70-77.
8. Berman, A., Snyder, S., Levett-Jones, T., Burton, T., and Harvey, N. (2017). *Skills in clinical nursing*. Pearson: Australia.
9. Kaya, N., Turan, N. ve Öztürk, A. (2011). Türkiye’de erkek hemşire imgesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 16-30.
10. Terzioğlu, F. ve Taşkın, L. (2008). Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(2), 62-67.
11. Karadağlı, F. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algıları ve etkileyen faktörler. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9 (2), 81-91.
12. İnternet: Türk Dil Kurumu (TDK). (2020). URL: <http://www.tdkterim.gov.tr/bts/> adresinden 17 Şubat 2019’da alınmıştır.
13. Altıok, H. Ö. ve Üstün, B. (2014). Profesyonellik: kavram analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 7 (2), 151-155.
14. Karamanoğlu, A. Y., Özer, F. G. ve Tuğcu, A. (2009). Denizli ilindeki hastanelerin cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. *Fırat Tıp Dergisi*, 14(1), 12-17.

15. Tanrıverdi, H. (2017). Hemşirelerin profesyonel değerleri ile örgütsel vatandaşlık davranış düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(13), 1183-1204.
16. Özlük, B. ve Sur, H. (2017). Türkiye’de hemşireliğin profesyonelleşmesi kapsamında değerlendirilmesi ve Avrupa Birliği’ne uyum süreci: niteliksel bir çalışma. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(4), 98-106.
17. Adıgüzel, O., Özkan, D. S. ve Tanrıverdi, H. (2011). Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 235-259.
18. İnternet: Resmi Gazete. (2007). *Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*. URL: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070502-3.htm> adresinden 08 şubat Eylül 2019’da alınmıştır.
19. Sabancıoğulları, S. ve Doğan, S.. (2012). Profesyonel kimlik gelişimi ve hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(4), 275-282.
20. Khorshid, L., Eşer, İ. ve Çınar, Ş. (2005). Öğrencilerin toplumdaki hemşirelik imajına ilişkin görüşleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi Özel Sayı*, (21), 581-588.
21. Emiroğlu, N. (2000). Sağlık personelinin ve toplumun hemşirelik imajı. *Hemşirelik Araştırma Dergisi*, 1(1), 9-18.
22. Yücel, Ş. Ç., Güler, E. K. ve Khorshid, L. (2011). İki farklı eğitim sistemi ile öğrenim gören hemşirelik son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğini algılama durumlarının karşılaştırılması. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 27(3), 1-8.
23. Ay, F. (2012). *Sağlık uygulamalarında temel kavramlar ve beceriler*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 14-20.
24. Çınar, D. ve Olgun, N. (2013). Klinik uygulamalarda erkek hemşire algısı. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 10(3), 3-6.
25. Ünver, S., Diri, E. ve Ercan, İ. (2010). Hemşirelik mesleğinin erkek üyelerine toplumun bakış açısı. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi*, 18(2), 96-102.
26. Kocaer, Ü., Öztop, T., Usta, N., Gökçek, D., Bahçecik, N., Öztürk, H. ve Pashı, E. (2004). Hemşirelik mesleğinde erkek üyelerin yeri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 7(2), 23-29.
27. Ünver, S., Özkan, Z. K., Avcıbaşı, İ. M. ve Motör, D. (2016). Hemşirelik bölümünde okuyan erkek öğrencilerin sosyal çevrelerinde yaşadıkları sorunlar. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(6), 1636-1648.
28. Tezel, A., Akpınar, R. B., Yurttaş, A. ve Çelebioğlu, A. (2008). Hastalar erkek hemşireleri kabul edecekler mi?. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi*, 16(1), 13-18.

29. Demiray, A., Kaçar, F. ve Eşer, İ. (2010). Hastaların erkek hemşireler hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *12. Ulusal Hemşirelik Kongresi (Kongre Kitabı)*, 20-24 Ekim, Sivas, 159.
30. Alayoğlu, G., Karakaş, B., Akbulak, F., Aktepel, H., Karadeniz, D. ve Karadeniz, M. H. (2008). Hemşirelik mesleğine erkek alınması konusundaki düşünceler ve hemşirelik uygulamalarının cinsiyet ile ilişkisi. *6. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi (Kongre Kitabı)*, 26-29 Haziran, İstanbul.
31. Çelik, A. S., Pasinlioğlu, T., Kocabeyoğlu, T. ve Çetin, S., (2013). Hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajının belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(3), 147-153.
32. Yılmaz, M. ve Karadağ, G. (2009). Erkek öğrenci hemşireler hemşirelik mesleğini nasıl algılıyorlar?. *12. Ulusal Hemşirelik Kongresi (Kongre Kitabı)*, 20-24 Ekim, Sivas, 147.
33. Turan, N., Öztürk, A., Kaya, H. ve Aştı, T.A. (2011). Toplumsal cinsiyet ve hemşirelik. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4(1), 67-173.
34. Kirchmeyer, C., and Bullin, C. (1997). Gender roles in a traditionally female occupation: A study of emergency, operating, intensive care, and psychiatric nurses. *Journal of Vocational Behavior*, 50(1), 78-95.
35. Eichinger, J., Heifetz, L. J., and Ingraham, C. (1991). Situational shifts in sex role orientation: Correlates of work satisfaction and burnout among women in special education. *Sex Roles*, 25, 425-430.
36. Korabik, K., and Ayman, R. (1987). Androgyny and leadership style: toward a conceptual synthesis. *The 95th Annual Meeting of the American Psychological Association*, August 28-September 1, New York,.
37. Nordholm, L. A., and Westbrook, M. T. (1982). Job attributes preferred by female health professionals, before and after entering the work force. *Personnel Psychology*, 35, 853-863.
38. Powell, G. N. (1990). One more time: do female and male managers differ?. *Academy of Management Executive*, 4, 68-75.
39. Vicdan, A. K. (2010). Hemşirelikte profesyonellik. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Sempozyum Özel Sayısı*, 261-263.
40. Karadağ, G. ve Uçan, Ö. (2006). Hemşirelik eğitimi ve kalite. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(3), 42-41.
41. Kalaycı, B. ve Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48(2), 1-18.
42. Savcı, İ. (1999). Toplumsal cinsiyet ve teknoloji. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 54(1), 123-142.

43. Seçgin, F. ve Tural, A. (2011). Sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Education Science Archive*, 6(4), 2446 - 2458.
44. Dökmen, Y. Z. (2004). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar*. Ankara: Sistem Yayıncılık, 28.
45. Günay, G. ve Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3), 157-171.
46. Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2007). Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 14(2), 26-38.
47. Gümüsoğlu, F. (2004). İlköğretim öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları. (3. Cilt) İçinde: *Kadın çalışmalarında disiplinlerarası buluşma*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Yayınları, 317-327.
48. Kahraman, A. B., Ozansoy-Tunçdemir, N. ve Özcan, A. (2015). Toplumsal cinsiyet bağlamında hemşirelik bölümünde öğrenim gören erkek öğrencilerin mesleğe yönelik algıları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 108-144.
49. Bahsin, K. (2003), *Toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları, 7-23.
50. Tarihçi-Delice, S. (2006). *Hemşirelik Mesleği ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Mesleğe Etkilerinin Betimlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 26.
51. Özbay, F. (1995). Kadınların ev içi ve ev dışı uğraşlarında değişme. Ş. Tekeli (Edt.), İçinde: *Kadın bakış açısından kadınlar*. İstanbul: İletişim Yayınları, 129-159.
52. Öztürk-Dönmez, R. ve Altuğ Özsoy, S. (2018). Bir hemşirelik fakültesindeki akademisyenlerin mesleki değerleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 15(3), 147-153.
53. Gordon, S. (2005). *Culture and politics of health care work*. New York: Cornell University Press.
54. Gönç, T. (2015). Türkiye’de hemşirelik mesleğinin profesyonelleşmesi sürecinde gelişmeler ve zorluklar: sosyolojik bir değerlendirme. *"İş, Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 17(4), 113-146.
55. Jolley, M. (1989). The professionalisation of nursing: the uncertain path. M. Jolley and P. Allan (Eds.). In: *Current issues in nursing*. London: Chapman and Hall.
56. Ünlütürk-Ulutaş, Ç. (2011). *Türkiye’de sağlık emek sürecinin dönüşümü*. Ankara: NotaBene Yayınları, 111-112.
57. Wros, P. L., Doutrich, D., and Izumi, S. (2004). Ethical concerns: comparison of values from two cultures. *Nursing & Health Sciences*, 6(2), 131-140.

58. Konishi, E., Yahiro, M., Nakajima, N., and Ono, M. (2009). The Japanese value of harmony and nursing ethics. *Nursing Ethics*, 16(5), 625-636.
59. Kaya, A. ve Kantek, F. (2016). Yönetici hemşirelerin profesyonel değerler algısı ve etkileyen faktörler. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(1), 18-25.
60. Shaw, H. K., and Degazon, C. (2008). Integrating the core professional values of nursing: a profession, not just a career. *Journal of Cultural Diversity*, 5(1), 45-50.
61. Parvan, K., Zamanzadeh, V., and Hosseini, F. A. (2012). Assessment of professional values among Iranian nursing students graduating in universities with different norms of educational services. *Thrita Journal of Medical Sciences*, 1(2), 37-43.
62. Lin, Y. H., and Wang, L.S. (2010). A Chinese version of the revised nurses professional values scale: Reliability and validity assessment. *Nurse Education Today*, 30(6), 492-498.
63. Hayes, T. L. (2006). An exploration of professional values held by baccalaureate and associate degree nursing students electronic theses. *Treatises and Dissertations*, 30, 1-50.
64. LeDuc, K., and Kotzer, A. M. (2009). Bridging the gap: a comparison of the professional nursing values of students, new graduates, and seasoned professionals. *Nursing Education Perspectives*, 30(5), 279-284.
65. Demirkıran, F., Türk, G. ve Denat, Y. (2005). İlk klinik uygulama öğrencilerin mesleklerine ilişkin görüşlerini etkiler mi?. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi Özel Sayısı*, 22, 569-579.
66. Özmen, D. ve Çetinkaya, A. (2016). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin mesleki algılarına yönelik nitel bir çalışma. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 18(1), 40-52.
67. Akalın, Ö. (2006). *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Algıları ile Geleceğe Yönelik Umut Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 24.
68. Taşkın-Yılmaz, F. (2014). Hemşire ve ebelerin mesleklerini algılama biçimleri ve gelecekte bekledikleri. *Journal of Health and Nursing Management*, 1(3), 130-139.
69. Çakmakçı, A. ve Aycan, N (2003). Lise son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğine bakış açıları ile mesleği tercih etme durumları: Manisa örneği. *Hemşirelik Forumu*, 6(1), 33- 42.
70. Siebens, K., De Casterlé, B. D., Abraham, I., Dierckx, K., Braes, T., Darras, E., and Milisen, K. (2006). The professional self-image of nurses in Belgian hospitals: a cross-sectional questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, 43(1), 71-82.
71. Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 409-420.

72. Weis, D., and Schank, M. J. (2009). Development and psychometric evaluation of the nurses professional values scale-revised. *Journal of Nursing Measurement*, 17(3), 221-231.
73. Acaroğlu, R. (2014). Revize edilen hemşirelerin mesleki değerleri ölçeği Türkçe formunun güvenirlik ve geçerliği. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 22(2), 8-16.
74. Eşer, İ., Khorshid, L. ve Denat, Y. (2006). Hemşirelik mesleğini algılama ölçeği geçerlik güvenirlik çalışması. *Çınar Dergisi*, 10(1), 31-39.
75. Vefikuluçay-Yılmaz, D., Zeyneloğlu, S., Kocagöz, S., Kısa, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792.
76. Aydın, M., Özen-Bekar, E., Yılmaz-Gören, Ş. ve Sungur, M. A. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 223-242.
77. Gökşin, İ. ve Erzincanlı, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ile bakım davranışları arasındaki ilişki. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri*, 12(1), 49-55.
78. Aksoy-Derya, Y., Timur-Taşhan, S., Uçar, T., Karaaslan, T. ve Akbaş-Tunç, Ö.. (2017). Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların cinsel tabulara etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 1-8.
79. Dikmen, H. A. ve Marakoğlu, K. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 29(2), 73-79.
80. Aktaş, D. ve Külcü, D. P. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile kadına ilişkin namus algıları arasındaki ilişki. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi*, 28(1), 1-9.
81. Erbil, N. (2019). Üniversite Öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve yaşam değerleri arasındaki ilişki. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 33-45.
82. Köken-Durgun, S. ve Cambaz-Ulaş, S. (2019). Ebelik/hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Medical Sciences*, 14(2), 93-103.
83. Palas, P. ve Aksu, S. (2020). Sağlık hizmetleri öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 4(7), 91-100.
84. Kaya, H., Işık, B., Şenyuva, E. ve Kaya, N. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve profesyonel değerleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(1), 18-26.

85. Orak, N. Ş. ve Ecevit-Alpar, Ş. (2012). Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 522-531.
86. Can, Ş. ve Acaroğlu, R. (2015). Hemşirelerin mesleki değerlerinin bireyselleştirilmiş bakım algıları ile ilişkisi. *Florence. Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 23(1), 32-40.
87. Weis, D., and Schank, M. J. (2000). An instrument to measure professional nursing values. *Journal of Nursing Scholarship*, 32(2), 201-204.
88. Geçkil, E., Ege, E., Akin, B. ve Göz, F. (2012). Turkish version of the revised nursing professional values scale: validity and reliability assessment. *Japan Journal of Nursing Science*, 9,195-200.
89. Alfred, D., Yarbrough, S., Martin, P., and Mink, J. (2013). Comparison of professional values of Taiwanese and United States nursing students. *Nursing Ethics*, 20, 917-926.
90. Iacobucci, T. A., Daly, B. J., Lindell, D., and Griffin, M. Q. (2013). Professional values, self-esteem, and ethical confidence of baccalaureate nursing students. *Nursing Ethics*, 20(4), 479-490.
91. Peksoy, S., Şahin, S., Demirhan, İ. ve Kaplan, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinde profesyonellik algısı ve mesleki değerlere bağlılık arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 7(2), 104-112.
92. Alkaya, S. A., Yaman, Ş., and Simones, J. (2018). Professional values and career choice of nursing students. *Nursing Ethics*, 25(2), 243-252.
93. Donmez, R. O., and Ozsoy, S. (2016). Factors influencing development of professional values among nursing students. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 32(4), 988.
94. Bahadır-Yilmaz, E. (2018). The relationship between nursing students' professional values and their attitudes towards the elderly people: a cross-sectional study. *Nurse Education Today*, 70, 8-12.
95. Tanaka, M., Taketomi, K., Yonemitsu, Y., and Kawamoto, R. (2017). The current status of nursing professionalism among nursing faculty in Japan. *Journal of Nursing Research*, 25(1), 7-12.
96. Kaya, H., Işık, B., Şenyuva, E., ve Kaya, N. (2017). Personal and professional values held by baccalaureate nursing students. *Nursing Ethics*, 24(6), 716-731.
97. Clayton-Hathway, K., Humber, A. L., Griffiths, H., McIlroy, R., and Schutz, S. (2020). Gender and nursing as a profession: valuing nurses and paying them their worth. Londa: Royal College of Nursing.
98. Hauser, M. (2014). Leveraging women's leadership talent in healthcare, *Journal of Healthcare Management*, 59(5) 318-322.

99. İnternet: NHS Digital. (2018) Narrowing of NHS gender divide but men still the majority in senior roles. URL: www.digital.nhs.uk/news-and-events/latest-news/narrowing-of-nhs-gender-divide-but-men-still-the-majority-in-senior-roles adresinden 08 Nisan 2019'de alınmıştır.
100. Meulders, D., Plasman, R., Rigo, A., and O'Dorchai, S. (2010). *Meta-analysis of gender and science research: Topic report horizontal and vertical segregation*. Université Libre de Bruxelles, Belgium.
101. Cerit, B. ve Coşkun, S. (2018). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyi ile meslek algısı arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(4), 283-289.
102. Krepia, D., Psychogiou, M., Sakellari, E., Kostandinidou, A., and Dimitradaou, A. (2009). How Greek nurses and nursing students define nursing: a qualitative content analysis. *Health Science Journal*, 28 (3), 2-9.
103. Allari, R. S. (2020). Nursing as a profession: undergraduate female students' perception. *TMR Integrative Nursing*, 4(2), 65-72.
104. Kaya, A. (2019). Öğrenci hemşirelerin mesleği algılama durumları ile hemşirelik imajı ilişkisi ve etkili faktörler: kesitsel bir çalışma. *2nd International Health Sciences and Life Congress*, 24-27 April, Burdur/ TURKEY.
105. Saxena, S., and Ukande, U. (2018). Attitude of nursing students towards nursing profession and nursing education. *International Journal of Nursing Science Practice and Research*, 4(1), 21-27.
106. Yılmaz, M. (2011). Erkek öğrenci hemşireler hemşirelik mesleğini nasıl algılıyor?. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4(1), 21-28.
107. Lou, J. H., Yu, H. Y., Hsu, H. Y., and Dai, H. D. (2007). A study of role stress, organizational commitment and intention to quit among male nurses in southern Taiwan. *The Journal of Nursing Research*, 15(1), 43-53.
108. Denat, Y., Gürol-Arslan, G., and Şahbaz, M. (2016). Change in students' perception of profession during nursing education in Turkey: a longitudinal study. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 900-908.
109. Bezci, G., ve Bayık, A. (2005). *Hemşirelik öğrencilerinin hemşireliği algılamaları, IV. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi*. Ankara: Kök Yayıncılık, 51.
110. San Turgay, A., Karaca, B., Çeber, E. ve Aydemir, G. (2005). Hemşirelik öğrencilerinin mesleği algılayışları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 54-62.
111. Atasoy, I. ve Ermin, C. (2016). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin mesleklerine bakış açısının incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 83-91.

112. Karaöz, S. (2004). Change in nursing students' perceptions of nursing during their education: the role of the introduction to nursing course in this change. *Nurse Education Today*, 24(2), 128-35.
113. Gönç, T. (2016). Hemşireliğin geleceği mesleğin cinsiyetsizleşmesini vadediyor mu? Erkek ve kadın hemşirelik öğrencilerinin meslek ve toplumsal cinsiyeti ilişkilendirme eğilimlerinin sosyolojik analizi. *Fe Dergi*, 8(1), 144-167.
114. Turner, B. S. (2011). *Tıbbi güç ve toplumsal bilgi*. Ü. Tatlıcan (Çev.). İstanbul: Sentez Yayınları, 172-173.
115. Zamanzadeh, V., Arman, A., Valizadeh, L., Keogh, B., Monadi, M., and Negarandeh, R. (2013). Choosing and remaining in nursing: Iranian male nurses perspectives. *Contemporary Nurse*, 45(2), 220-227.
116. Clow, K. A., and Ricciardelli, R. (2014). Attitudes and stereotypes of male and female nurses: the influence of social roles and ambivalent sexism. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 46(3), 446-455.
117. Liminana-Gras, R., Sanchez-Lopez M.P., Saavedra-San Roman, A. I., and Corbalan-Berna, F. J. (2013). Health and gender in female-dominated occupations: the case of male nurses. *The Journal of Men's Studies*, 21(2), 135-148.
118. Rajaich, D., Kane, D., Williston, C., and Cameron, S. (2013). If they do call you a nurse it is always a male nurse: experiences of men in the nursing profession. *Nursing Forum*, 48(1), 71-80.
119. Kızılcık-Özkan, Z., Ünver, S., Avcıbaşı, İ. M., Semerci, R. ve Yıldız-Fındık, Ü. (2017). Bir Grup Hemşirelik Öğrencisinin Mesleğe Yönelik İmaj Algısı. *Turkish Journal of Research & Development in Nursing*, 19(1), 38-47.

EKLER

EK-1. Etik Komisyon Onay Formu

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü**

Sayı : 14574941-199-6169
Konu : Etik Komisyon Gelen Cevap
Bildirimi-Sema Sultan ÜNELLİ

20/02/2019

Sayın Sema Sultan ÜNELLİ

Enstitümüz Hemşirelik Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Sema Sultan ÜNELLİ'nin, etik komisyon başvurusu ile ilgili olarak Üniversitemiz Etik Komisyonu'nun cevabi yazısı ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Doç. Dr. Aysel BERKKAN
Enstitü Müdür Yardımcısı

DAĞITIM
Gereği:
Hemşirelik Anabilim Dalı Başkanlığına

Bilgi:
Sayın Doç. Dr. Şengül YAMAN SÖZBİR
Sayın Sema Sultan ÜNELLİ
Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans
Programı Öğrencisi

Evrakı Doğrulamak İçin: <https://belgedogrulama.gazi.edu.tr/BelgeDogrulama.aspx>
Emniyet Mahallesi Abant Sokak NO10/2 E Blok Kat 5 06500 Yenimahalle ANKARA
Tel:0 (312) 202 33 87 Faks:0 (312) 202 82 20
e-Posta :saglikb@gazi.edu.tr İnternet Adresi :http://saglikb.gazi.edu.tr/

Pin: 00902
Bilgi için :Rabia Demirel
Memur
Telefon No:03122023254

EK-1. (devam) Etik Komisyon Onay Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 19/02/2019-E.22689

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : 77082166-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 21/12/2018 tarihli ve 14574941-199- 168496 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Hemşirelik Anabilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Sema Sultan ÜNELLİ'nin, Doç.Dr. Şengül YAMAN SÖZBİR'in** danışmanlığında yürüttüğü *"Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları ile Profesyonel Değerleri ve Hemşirelik Mesleği Algılamaları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi"* adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **12.02.2019** tarih ve **02** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Alper CEYLAN
Komisyon Başkanı

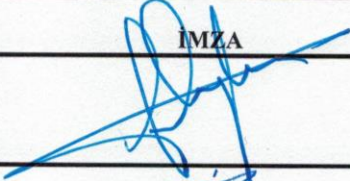
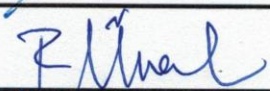
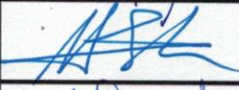
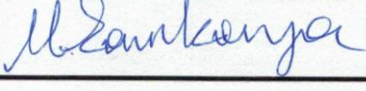
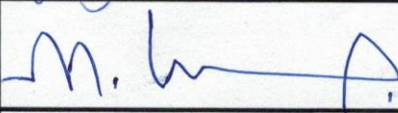
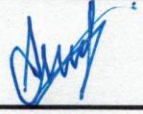
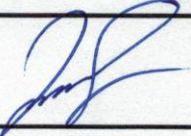
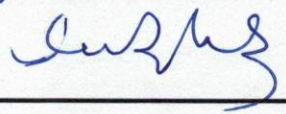
araştırma Kod No: 2019-052

Ankara
Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 38 76
İnternet Adresi :http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/

Bilgi için :Burak Çitrak
Genel Evrak Sorumlusu
Telefon No:0312 202 26 61

EK-1. (devam) Etik Komisyon Onay Formu

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU KATILIM LİSTESİ	
TOPLANTI TARİHİ : 12.02.2019	TOPLANTI SAYISI : 02
ADI-SOYADI	İMZA
Prof.Dr.Alper CEYLAN BAŞKAN	
Prof.Dr.Mustafa N.İLHAN BAŞKAN YRD.	
Prof.Dr.Rahmi ÜNAL	
Prof.Dr.Mehmet Sayım KARACAN	
Prof.Dr.Mustafa SARIKAYA	
Prof.Dr.İbrahim DOĞAN	KATILAMADI
Prof.Dr.C. Haluk BODUR	
Prof.Dr.Mustafa İLBAŞ	
Prof.Dr.Fusun DEMİREL	KATILAMADI
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ	
Doç.Dr.Nihan KAFA	KATILAMADI
Doç.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA	
Doç.Dr.Latif AYDOS	

EK-2. Veri Toplama Formu

Sosyo-Demografik Özellikler

Öğrenci No:

Tarih:

1. Cinsiyetiniz: a) Kadın b) Erkek

2. Yaşınız?

3. Hangi tür ortaöğretimden mezun oldunuz?

- a) Düz lise
- b) Sağlık Meslek Lisesi
- c) Anadolu Lisesi
- d) Fen lisesi
- e) Diğer (açıklayınız.....)

4. Size göre ailenizin gelir düzeyi nedir?

- a) Çok iyi
- b) İyi
- c) Orta
- d) Kötü
- e) Çok kötü

5. Şimdiye kadar en uzun süre yaşadığınız yerleşim birimi

()Büyükşehir () Şehir () Kasaba () Köy

6. Şu an çalışıyor mu?

- () Evet (Mesleğiniz/İşiniz)
- () Hayır

EK-3. Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği

Sayın katılımcı,

Bu ölçekteki cümleler sizin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu cümlelerden hiç birisinin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş kişiden kişiye göre değişebilir. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce ve duygularınıza ne derece uygun olduğuna göre karar veriniz. Aşağıdaki cümleler size;

hiç uygun değilse "Kesinlikle Katılmıyorum"

uygun değilse "Katılmıyorum"

karar veremiyor iseniz "Kararsızım"

uygunsa "Katılıyorum"

tamamen uygunsa "Tamamen Katılıyorum" şeklinde cevaplayınız. Cümlelerin karşısındaki yerlere çarpı (X) koyarak işaretleyiniz. Bir cümleyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz ve lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediğı yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceğı kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliğı nedeniyle iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8. Ailede ev işleri eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.					
11. Bir genç kız evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					

EK-3. (devam) Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği

14. Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16. Kadının temel görevi anneliktir.					
17. Evin reisi erkektir.					
18. Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					
19. Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20. Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.					
21. Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22. Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23. Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.					
24. Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.					
25. Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27. Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.					
28. Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.					
29. Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.					
30. Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31. Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32. Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33. Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.					
34. Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35. Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.					
36. Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37. Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.					
38. Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

EK-4. Revize Edilen Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği

SİZİN İÇİN NE KADAR ÖNEMLİ?		Önemli Değil	Biraz Önemli	Önemli	Çok Önemli	Çok Fazla Önemli
1.	Sürekli öz değerlendirmede bulunmak					
2.	Hasta gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalındığında danışmanlık istemek					
3.	Toplumun sağlık ve güvenliğini korumak					
4.	Toplumdaki kaynakların dağılımını etkileyen politik kararlara katılmak					
5.	Meslektaşları ile değerlendirmelerde bulunmak					
6.	Uygulamaya rehberlik edecek standartlar oluşturmak					
7.	Öğrenciler için planlanan öğrenme etkinliklerinin gerçekleştirildiği yerlerde standartları geliştirmek ve sürdürmek					
8.	Uygulama ortamlarını geliştirmek için etkinlikleri başlatmak					
9.	Bilgi ve becerileri güncelleştirecek eğitimleri araştırmak					
10.	Sağlık ile ilişkili etkinliklerde aktif yer alarak mesleği geliştirmek					
11.	Sağlık bakım politikalarının düzenlenmesinde profesyonel hemşirelik kuruluşlarının rolünü kabul etmek					
12.	Hemşirelik ve sağlık bakımı hizmetlerine adil erişimi sağlamak					
13.	Farklı kültürlere sahip toplumun sağlık gereksinimlerini karşılamak için sorumluluk üstlenmek					
14.	Yaptığı uygulamaların sorumluluk ve yükümlülüğünü üstlenmek					
15.	Uygulama alanında yeterliliği sürdürmek					
16.	Hastaların ahlaki ve yasal haklarını korumak					
17.	Profesyonel değerlere ters düşen etik bir durum olursa bakıma katılmayı reddetmek					
18.	Hasta savunucusu olarak etkinlik göstermek					
19.	Uygulamaya yönelik hemşirelik araştırmalarına katılmak ve/veya uygun araştırma bulgularını uygulamak					
20.	Farklı yaşam biçimine sahip hastalara ön yargısız bakım vermek					
21.	Hastanın kişisel kişilik hakkını korumak					
22.	Şüpheli veya uygun olmayan uygulamaları yapan kişilere engel olmak					
23.	Araştırmaya katılan bireylerin haklarını korumak					
24.	Doğruluk ve insana saygı ilkelerinin rehberliğinde uygulama yapmak					
25.	Hastanın gizliliğini sürdürmek					
26.	Profesyonel hemşirelik kuruluşlarının etkinliklerinde yer almak					

EK-5. Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Hemşirelik yoğun iletişim gerektiren bir meslektir.					
2. Hemşirelik bağımsız uygulamaları olan bir meslektir.					
3. Hemşirelik fedakarlık gerektiren bir meslektir.					
4. Hemşirelik bilgiye dayalı bir meslektir.					
5. Hemşirelik beceriye dayalı bir meslektir.					
6. Hemşirelik diğer sağlık meslekleriyle eşdeğer statüdedir.					
7. Hemşirelik diğer sağlık meslekleriyle eşdeğer prestije sahiptir.					
8. Hemşirelik toplumda saygın bir meslektir.					
9. Hemşirelik mesleği problem çözme becerilerinin kullanımını gerektirir.					
10. Hemşirelik yükseköğrenim gerektiren bir meslektir.					
11. Hemşirelik bilime dayanan bir meslektir.					
12. Hemşirelik toplum tarafından takdir edilen bir meslektir.					
13. Hemşirelik doyum verici bir meslektir.					
14. Hemşirelik stresli bir meslektir.					

EK-5. (devam) Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği

15. Hemşirelik hastaların iyileşmesinde yaşamsal önem taşıyan bir meslektir.					
16. Hemşirelik teknoloji kullanımı gerektiren bir meslektir.					
17. Hemşirelik kariyer yapılabilen bir meslektir.					
18. Hemşirelik, çalışma koşulları ağır olan bir meslektir.					
19. Hemşirelik ekip çalışması gerektiren bir meslektir.					
20. Hemşirelik nöbet tutulmasını gerektiren bir meslektir.					
21. Hemşirelik yorucu bir meslektir					
22. Hemşirelik diğer sağlık meslekleri tarafından saygı duyulan bir meslektir.					

EK-6. Katılımcılar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU FORM-2

Rev-3
19.12.2017T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU

KATILIMCILAR İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Sizi, Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'ndantarih /sayı ile izin alınan* ve Sema Sultan Ünelli tarafından yürütülen "HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARI İLE PROFESYONEL DEĞERLERİ VE HEMŞİRELİK MESLEĞİ ALGILAMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahipsiniz. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

*Gazi Üniversitesi Etik Komisyon izni alındıktan sonra doldurularak kullanılacaktır.

Araştırmanın Amacı	Bu çalışma; hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının mesleği algılamalarını ve profesyonel değer kazanmalarını etkileme durumunu ortaya koymak amacıyla yapılmaktadır.
Araştırmanın Yöntemi	Araştırmanın evrenini, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma verileri, öğrencilere tek seferde uygulanan Tanıtıcı Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği, Revize Edilmiş-Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği ve Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği aracılığı ile toplanmaktadır. Anket doldurtulan öğrenciler sınıf listesinden yapılan rasgele seçimle belirlenmiştir.
Araştırmanın Öngörülen Süresi (Başlama ve Bitiş Tarihi)	Araştırmanın verileri 20 Şubat 2019- 20 Şubat 2019 tarihleri arasında toplanacaktır.
Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı	280
Araştırmanın Yapılacağı Yerler	Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
Görüntü ve/veya ses kaydı alınacak mı?	Evet ☐ Hayır ☒

Tablo katılımcıların anlayabileceği biçimde, akademik dil kullanılmadan yazılacaktır.

KATILIMCI BEYANI

Yukarıda amacı ve içeriği belirtilen bu araştırma ile ilgili bilgiler tarafıma aktarıldı. Bu bilgilerden sonra araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğim takdirde gerek araştırma yürütülürken gerekse yayımlandığında kimliğimin gizli tutulacağı konusunda güvence aldım. Bana ait verilerin kullanımına izin veriyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin dikkatle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden çekilebilirim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana herhangi bir ödeme yapılamayacaktır. Araştırma ile ilgili bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmaya hiçbir baskı altında kalmadan kendi bireysel onayım ile katılıyorum. İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

Araştırma yürütücüsü(Tez çalışmalarında Danışman tarafından imzalanacaktır.)

Adı ve Soyadı	Doç. Dr. Şengül Yaman, Sözbir	Tarih ve İmza
Adres ve telefonu	Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beşevler/Ankara 05055595622	18.12.2018

Katılımcı

EK-7. İzin Belgesi

22.09.2020

Posta - halil ibrahim ünelli - Outlook

Yanıtla Sil Gereksiz Engelle ...

İlt: Kullanım İzni Hakkında

SD

sema sultan durmuş

20.09.2020 Paz 20:40

Kime: Siz

↩ ↩ ↩ ...

HMDÖ.pdf

477 KB

Gönderen: RENGİN ACAROĞLU <rencar@istanbul.edu.tr>**Gönderildi:** 1 Mart 2019 Cuma 14:45**Kime:** sema sultan durmuş <semasultan_86@hotmail.com>**Konu:** Re: Kullanım İzni Hakkında

Merhaba Sultan Hanım,

Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize'yi (HMDÖ-R) çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ekte gönderdiğim makalede ölçekle ilgili tüm bilgiler mevcut. Dikkate almanız gereken nokta, ölçek alt boyut olarak kabul edilmeyen (orijinalinde bu şekilde vurgulanmıştır) 3 faktörlü bir yapı gösteriyor ve bu faktörlere verilen isimler elde edilen verilerin sözel olarak ifade edilmesinde, yorumlanmasında kolaylık sağlıyor.

Anket formunuzu hazırlarken ölçek sorularını içeren sayfanın başına (aşağıda görüldüğü gibi) "Sizin için ne kadar önemli ?" sorusunu eklemelisiniz. Herhangi bir sorunuz olduğunda tekrar iletişime geçebilirsiniz.

İyi çalışmalar,

Prof.Dr.Rengin Acaroğlu

Sizin için ne kadar önemli?	Önemli Değil	Biraz Önemli	Önemli	Çok Önemli	Çok Fazla Önemli
1.Sürekli öz değerlendirmede bulunmak	1	2	3	4	5

sema sultan durmuş <semasultan_86@hotmail.com>, 16 Oca 2019 Çar, 20:14 tarihinde şunu yazdı:

Merhaba ben Sema Sultan;

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği alanında yüksek lisans yapmaktayım. Yazacağım tezimde sizin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini yapmış olduğunuz Revize Edilmiş Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeğini izninizle kullanmak istiyorum. Gönderirseniz çok memnun olurum.

Saygılar ve iyi çalışmalar diliyorum. Desteğiniz için şimdiden teşekkürler.

EK-7. (devam) İzin Belgesi

22.09.2020

Posta - halil ibrahim ünellil - Outlook

Yanıtla Sil Gereksiz Engelle ...

İlt: kullanım izni hakkında

SD

sema sultan durmuş
20.09.2020 Paz 20:41
Kime: Siz

↩ ↶ ↷ ...

MESLEĞİ ALGILAMA ÖLÇEĞİ ...
65 KB

Gönderen: yıldız denat <denat09@gmail.com>
Gönderildi: 12 Şubat 2019 Salı 09:08
Kime: sema sultan durmuş <semasultan_86@hotmail.com>
Konu: Re: kullanım izni hakkında

Merhaba Selma Hocam,
Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği'ni ekte gönderiyorum.
Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Dr. Öğr.Üyesi Yıldız DENAT
Adnan Menderes Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi

sema sultan durmuş <semasultan_86@hotmail.com>, 9 Şub 2019 Cmt, 15:30 tarihinde şunu yazdı:

Merhaba ben Sema Sultan;

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği alanında yüksek lisans yapmaktayım. Yazacağım tezimde sizin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini yapmış olduğunuz "Hemşirelik Mesleğini Algılama Ölçeği"ni izninizle kullanmak istiyorum. Gönderirseniz çok memnun olurum.

Saygılar ve iyi çalışmalar diliyorum. Desteğiniz için şimdiden teşekkürler.

Yanıtla İlet

EK-7. (devam) İzin Belgesi

22.09.2020

Posta - halil ibrahim ünelli - Outlook

Yanıtla Sil Gereksiz Engelle ...

İlt: Kullanım İzni Hakkında

SD

sema sultan durmuş
20.09.2020 Paz 20:41
Kime: Siz

↩ ↩ ↩ ...

Gönderen: Füsün TERZİOĞLU <fusun.terzioglu@atilim.edu.tr>
Gönderildi: 18 Ocak 2019 Cuma 08:39
Kime: 'sema sultan durmuş' <semasultan_86@hotmail.com>
Konu: RE: Kullanım İzni Hakkında

Sevgili Sema

Gaziantep üniversitesinde Simge Demirelden temin edebilirsin, başarılar dilerim

Prof. Dr. Füsün TERZİOĞLU

Sağlık Bilimleri Fakültesi

Dekan

Tel : 0312-586-6101

Faks : 0312-586-8091

E-Posta : fusun.terzioglu@atilim.edu.tr

Adres : Atılım Üniversitesi, İncek-Ankara

ATILIM ÜNİVERSİTESİ

From: sema sultan durmuş [mailto:semasultan_86@hotmail.com]
Sent: Wednesday, January 16, 2019 9:07 PM
To: fusun.terzioglu@atilim.edu.tr
Subject: Kullanım İzni Hakkında

Merhaba ben Sema Sultan;

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği alanında yüksek lisans yapmaktayım. Yazacağım tezimde sizin tarafınızdan geliştirilmiş olan Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum ölçeğini izninizle kullanmak istiyorum. Gönderirseniz çok memnun olurum.

Saygılar ve iyi çalışmalar diliyorum. Desteğiniz için şimdiden teşekkürler.

Yanıtla İlet

EK-7. (devam) İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 22.02.2019-E.24792

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 61737632-199-
Konu : Eğitim-Öğretimle İlgili Diğer
İşler

HEMŞİRELİK BÖLÜM BAŞKANLIĞINA

İlgi : 20/02/2019 tarihli ve 87008936-199- 23702 sayılı yazı.

Öğretim Üyesi Doç. Dr. Şengül YAMAN SÖZBİR'in "**Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları ile Profesyonel Değerleri ve Hemşirelik Mesleği Algılamaları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi**" konulu çalışmasının Bölümünüzde yapılmasının Dekanlığımızca uygun olduğu hususunda;
Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mustafa Necmi İLHAN
Dekan

Emniyet Mah. Muammer Yaşar Bostancı Cad. No:16 Beşevler /ANKARA
Tel:0 (312) 216 26 01 Faks:0 (312) 216 26 36
e-Posta :sbf@gazi.edu.tr İnternet Adresi :http://sbf.gazi.edu.tr

Bilgi için :Şengül Karatepe
Bilgisayar İşletmeni

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ÜNELLİ, Sema Sultan
 Uyruğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 30/04/1986 Beykoz
 Medeni hali : Evli
 Telefon : 0 (554) 732 07 27
 e-posta : semasultan_86@hotmail.com

Eğitim Derecesi

Okul/Program

Mezuniyet Yılı

Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi/Hemşirelik Bölümü	Devam ediyor
Lisans	Ufuk Üniversitesi/Hemşirelik Bölümü	2009
Lise	Beykoz Fevzi Çakmak Lisesi	2004

İş Deneyimi, Yıl

Çalıştığı Yer

Görev

2017-devam ediyor	Dışkapı Yıldırım Beyazıt EAH	Onkoloji
2016-2017	Beykoz Devlet Hastanesi	Acil
2012-2016	Gazi Üniversitesi Tıp Fak.Hast.	Dahiliye
2010-2012	Güven Hastanesi/Ankara	KVC
2009-2010	Medical Park Hastanesi/İstanbul	Kemoterapi

Yabancı Dili

İngilizce

Yayınlar

Ünelli, S.S. ve Yaman-Sözbir, Ş. (2019). *Toplumsal Cinsiyet Rollerini Hemşirelikte Profesyonelliği Etkiler Mi?*. 5. Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi Özet Bildiri, İstanbul.

Hobiler

Kitap okumak, Müzik dinlemek, Sinema izlemek

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

Gazili olmak ayıcalıktır

